

INSTYTUT NA RZECZ EKOROZWOJU

TURYŚCI A NATURA 2000

RAPORT Z BADANIA

AUTORKI:

Alina Stanaszek

Magdalena Tędziągolska

we współpracy z

Jolantą Kamieniecką i Bożenną Wójcik

Raport powstał w ramach projektu „Szerokie wody Natury 2000”
realizowanego w latach 2010-2012 przez Instytut na rzecz Ekorozwoju
przy wsparciu finansowym

Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Warszawa, grudzień 2011

SPIS TREŒCI

WSTĘP	3
CEL BADANIA	3
METODOLOGIA BADANIA	4
CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW	7
Płeć respondentów.....	7
Wiek respondentów	7
Miejsce zamieszkania respondentów.....	7
Wykształcenie respondentów	8
Grupa społeczno-zawodowa	8
Sytuacja materialna badanych	9
Zakwaterowanie respondentów w miejscu wypoczynku.....	10
Organizator wypoczynku	10
Czas pobytu	11
1. WALORY PRZYRODNICZE MIEJSCA/REGIONU WYPOCZYNKU W OPINII TURYSTÓW	14
ŹRÓDŁA WIEDZY O WALORACH PRZYRODNICZNYCH OKOLICY	14
POWODY WYBORU MIEJSCA NA WYPOCZYNEK	16
PREFERENCJE TURYSTÓW ODNOŚNIE SPĘDZANIA URLOPU	18
ZAGROŹENIA DLA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W REGIONACH TURYSTYCZNYCH.....	21
2. Wiedza turystów o Naturze 2000	22
Skojarzenia z Naturą 2000	29
ŹRÓDŁA WIEDZY O NATURZE 2000	31
3. OBIEKTY NOCLEGOWE OCZAMI TURYSTÓW	33
DZIAŁANIA PROEKOLOGICZNE W OBIEKTACH TURYSTYCZNYCH	35
4. TURYSŒCI WOBEC PRZYRODY I JEJ OCHRONY	39
CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA OCHRONĘ PRZYRODY W REGIONACH TURYSTYCZNYCH	40
ROZWÓJ GOSPODARCZY A ŚRODOWISKO	42
ROZWÓJ TURYSTYKI A POWSTANIE OBSZARU CHRONIONEGO	43
5. WYNIKI BADANIA W UKŁADZIE REGIONALNYM	44
6. GRUPY „PROEKOLOGICZNE” – PROFILE RESPONDENTÓW	44
WNIOSKI	44

WSTĘP

Niniejszy raport przedstawia analizę wyników i wnioski z badania socjologicznego dotyczącego świadomości ekologicznej turystów przeprowadzonego przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) na zlecenie Instytutu na rzecz Ekorozwoju (InE).

Badanie „**Turyści a Natura 2000**” zostało przeprowadzone w ramach projektu edukacyjnego „Szerokie wody Natury 2000” realizowanego przez Instytut na rzecz Ekorozwoju przy wsparciu finansowym Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW).

CEL BADANIA

Celem badania było:

Poznanie stosunku wybranej grupy Polaków – turystów - wypoczywających w regionach cennych przyrodniczo, położonych w krajobrazowych strefach Polski silnie powiązanych ze środowiskiem wodnym (nadmorskiej, pojeziernej oraz dolin rzek i terenów podmokłych) - do przyrodniczych walorów turystycznych.

Dla osiągnięcia tego celu za niezbędne uznano:

poznanie znaczenia walorów przyrodniczych regionu w opiniach turystów,

poznanie stosunku turystów do obszarów Natura 2000: ogólnie oraz jako czynnika rozwoju turystyki przyjaznej środowisku;

poznanie stosunku turystów do ochrony środowiska oraz ich postaw wobec turystyki zrównoważonej;

METODOLOGIA BADANIA

Badanie zostało przeprowadzone w dniach 7-22 lipca 2011 r. na próbie **500 respondentów**.

Zastosowano kwotowy dobór próby. Badanie zrealizowano w **6 miejscowościach** położonych w trzech wybranych regionach Polski. Opierając się na dostępnych danych na temat liczby wykorzystanych miejsc noclegowych za 2008 i 2010 rok w tych regionach, ogólna liczebność 500 wywiadów podzielona została następująco:

- **Pomorze Gdańskie** – 220 wywiadów (Jastarnia 50%, Łeba 50%)
- **Kraina Wielkich Jezior Mazurskich** – 170 wywiadów (Mikołajki 50%, Ruciane-Nida 50%)
- **Dolina Baryczy** – 110 wywiadów (Milicz 60%, Żmigród 40%)

Podział liczby wywiadów w ramach każdego z regionów pomiędzy wskazane miejscowości został oparty na liczbie ludności w tych miejscowościach wg GUS.

Przeprowadzono wywiady z **turystami w wieku 20-80 lat**, którzy przyjechali do miejscowości objętych badaniem na co najmniej 3 dniowy wypoczynek.

Przyjęto w zaokrągleniu równoliczny podział w próbie na płeć, oraz pięć kategorii wiekowych: 20-34, 35-50, 51-65 i 66-80, podzielone proporcjonalnie do udziału tych kategorii wiekowych wśród dorosłej ludności Polski.

Zastosowaną metodą badawczą był bezpośredni wywiad ankierski.

Ankieta składała się z 15 pytań zamkniętych oraz 13 pytań metryczkowych¹.

Poniżej zamieszczono krótką charakterystykę **3 regionów**, w których zostało przeprowadzono badanie.

DOLINA BARYCZY

Dolina Baryczy to jeden z najcenniejszych przyrodniczo zakątków naszego kraju. Rzeka Barycz liczy sobie 133 km długości. Zaczyna swój bieg na bagnach koło Ostrowa Wielkopolskiego, a kończy go, wpadając do Odry w okolicach Wyszanowa pod Szlichtyngową. Miejsca te jak nawias zamykają jeden z bardziej urokliwych zakątków Polski, na który składa się mozaika stawów, mokradeł, lasów, pól oraz łąk. Obecnie spora część obszaru Doliny Baryczy objęta jest siecią Natura 2000, znajduje się tu również największy w Polsce Park Krajobrazowy i największy w Polsce rezerwat przyrody, czyli zaliczane do najcenniejszych ekosystemów na świecie "Stawy Milickie".

¹ Ankieta wykorzystana w badaniu znajduje się w załączniku do niniejszego raportu.

Obszary Natura 2000 w Dolinie Baryczy:

1. PLB020001 – Dolina Baryczy
2. PLB300007 – Dąbrowy Krotoszyńskie (ob. ptasi)
3. PLH300002 – Dąbrowy Krotoszyńskie (ob. siedliskowy)
4. PLH020003 – Dolina Łachy
5. PLH020041 – Ostoja nad Baryczą

POMORZE GDAŃSKIE

Region na północy Polski nad Morzem Bałtyckim w przybliżeniu obejmujący obszar województwa pomorskiego. Różnorodność krajobrazów, bogactwo przyrody oraz dziedzictwo historyczne i kulturowe czynią Pomorze Gdańskie jednym z czterech najbardziej atrakcyjnych regionów turystycznych Polski. Region ten był przez stulecia miejscem spotkań narodów, kultur i tradycji, wpisując się w historię wielkich przemian mapy Europy. Pobrzeże Gdańskie charakteryzuje się wyjątkowymi walorami środowiska przyrodniczego – wypoczynkowymi i godnymi zwiedzania charakterystycznych osobliwości przyrody. Zaliczają się do nich obszary, na których występują chronione typy siedlisk i gatunki fauny i flory.

Obszary Natura 2000 na Pomorzu Gdańskim:

1. PLB220005 – Zatoka Pucka (ob. ptasi)
2. PLH220032 – Zatoka Pucka i Półwysep Helski (ob. siedliskowy)
3. PLB220003 – Ostoja Słowińska (ob. ptasi)
4. PLH220023 – Ostoja Słowińska (ob. siedliskowy)
5. PLB990002 – Przybrzeżne wody Bałtyku (obszar morski)
6. PLH220018 – Mierzeja Sarbska

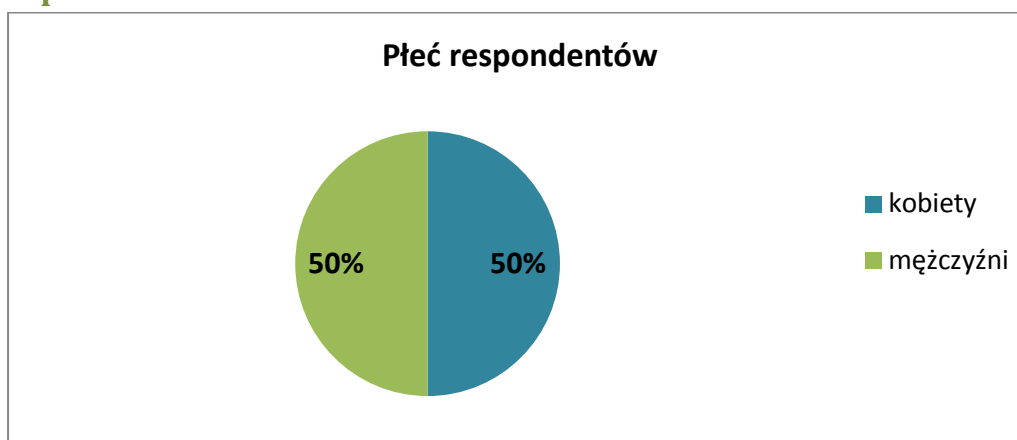
KRAINA WIELKICH JEZIOR
MAZURSKICH

Jej powierzchnia wynosi 1732 km², z czego 486 km² zajmuj jeziora. Poza tym znajduje się tu najwiksze jezioro w Polsce – Œniardwy (113,8 km²) i Mamry (105 km²) oraz Niegocin, Orzysz, Jagodne i Tay. Dlatego też teren ten posiada wspaniałe warunki turystyczno-przyrodnicze. Obszar w większości zalesiony, a także urozmaicony jest wieloma wałami morenowymi. W tym regionie występuje wiele rezerwatów przyrody, aż 114 i w tym Mazurski Park Krajobrazowy.

1. PLB280003 – Jezioro Łuknajno
2. PLB280008 – Puszcza Piska
3. PLH280048 – Ostoja Piska
4. PLH280055 – Mazurska Ostoja Źwia Baranowo

CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW

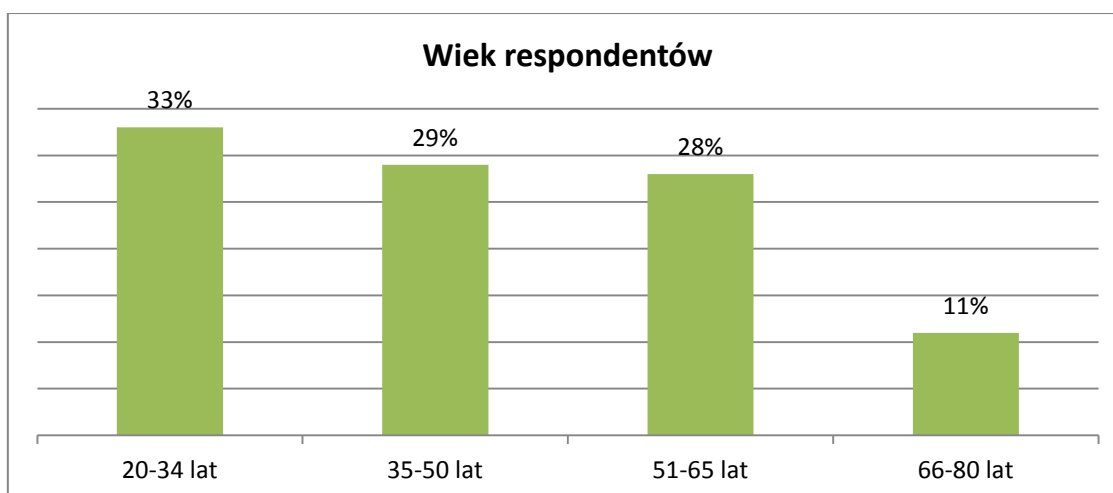
Płeć respondentów

Wykres 1 Płeć respondentów, N=500².

Wiek respondentów

Wiek co 3 osoby biorącej udział w badaniu (33%) mieścił się w przedziale wiekowym 20-34 lata. Grupy badanych w wieku 35-50 lat i 51-65 lat były prawie równoliczne (należało do nich odpowiednio 29% i 28% badanych). Najmniej liczna była grupa respondentów w wieku 66-80 lat – należał do niej co 10 badany (11%).

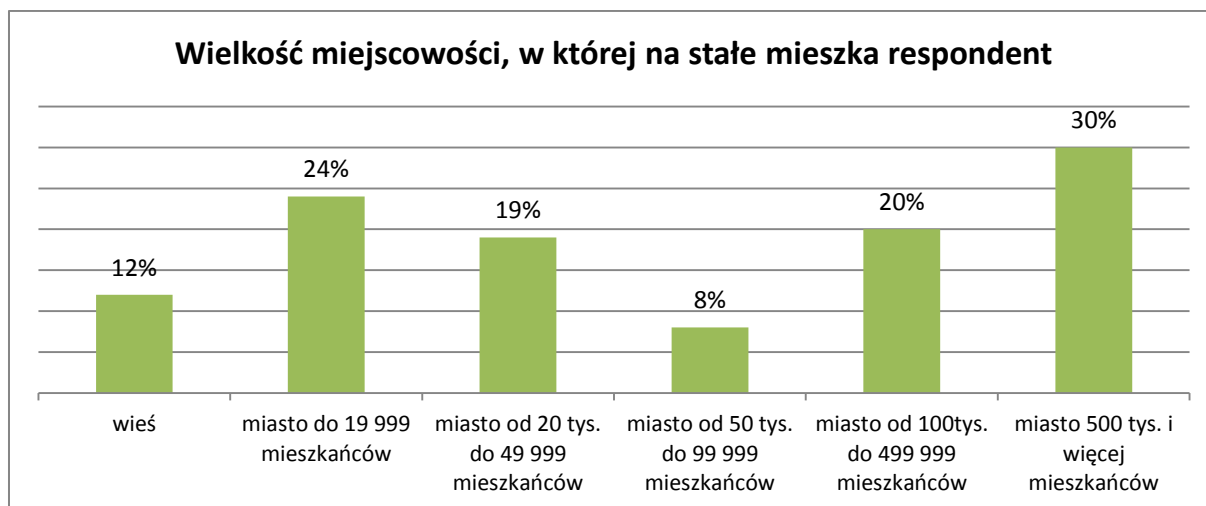

Wykres 2 Wiek respondentów, N=500.

Miejsce zamieszkania respondentów

Półowę respondentów stanowiły osoby mieszkające w dużych miastach, powyżej 100 tys. mieszkańców, przy czym co trzecia osoba mieszka w mieście powyżej 500 tys. mieszkańców. Co dziesiąty badany to mieszkaniec terenów wiejskich.

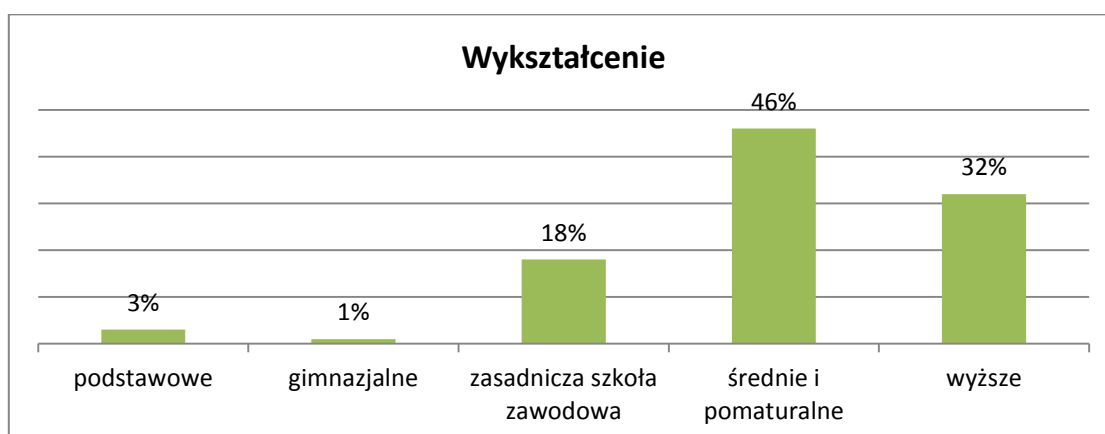
² N= liczba respondentów.

Wykres 3 Wielkość miejscowości, w której na stałe mieszka respondent, N=500.

Wykształcenie respondentów

Blisko połowa badanych to osoby z wykształceniem średnim i pomaturalnym, natomiast co trzecia osoba ukończyła studia. Prawie 1/5 ankietowanych to osoby, które ukończyły zasadniczą szkołę zawodową.

Wykres 4 Wykształcenie respondentów, N=500.

Grupa społeczno-zawodowa

Według deklaracji respondentów 64% z nich jest aktywnych, a 36% biernych zawodowo³. Wśród respondentów wyróżniają się trzy grupy społeczno-zawodowe: kadra kierownicza i specjaliści (17%), emeryci (15%) i robotnicy wykwalifikowani.

³ Przyjęty w tabeli podział na grupy aktywnych i biernych zawodowo według kategoryzacji stosowanej przez CBOS.

W poniŹszej tabeli zaprezentowano szczególowe dane:

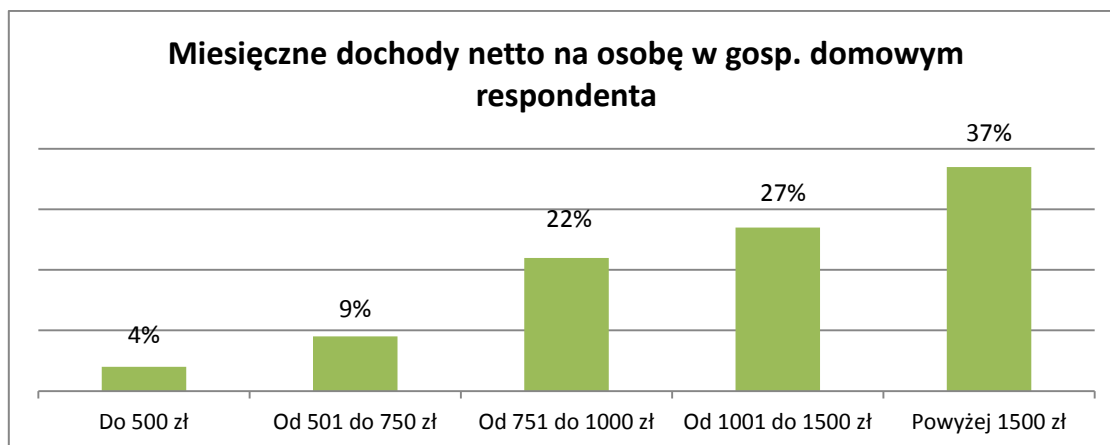
	Grupa społeczno-zawodowa	liczba respondentów	% badanych (z N)
Aktywni zawodowo	Kadra kierownicza, specjaliŹci z wyŹszym wykształceniem	85	17%
	Średni personel, technicy	41	8%
	Pracownicy adm.-biurowi	45	9%
	Pracownicy usług	43	9%
	Robotnicy wykwalifikowani	58	12%
	Robotnicy niewykwalifikowani	12	2%
	Rolnicy	3	1%
	Pracujący na własny rachunek	34	7%
Bierni zawodowo	Emeryci	74	15%
	Uczniowie i studenci	46	9%
	Gospodynie domowe i inni	25	5%
	Bezrobotni	20	4%
	RenciŹci	14	3%
	Suma (N)	500	100%

Tab.1 Podział respondentów ze względu na grupę społeczno-zawodową, N=500.

6% respondentów (30 osób) zadeklarowało, iŹ sĄ zwiĄzani z branŹĄ turystycznĄ i/lub ochronĄ Źrodowiska dokłAdnie po równo z kaŹdej z tych dziedzin.

Sytuacja materialna badanych

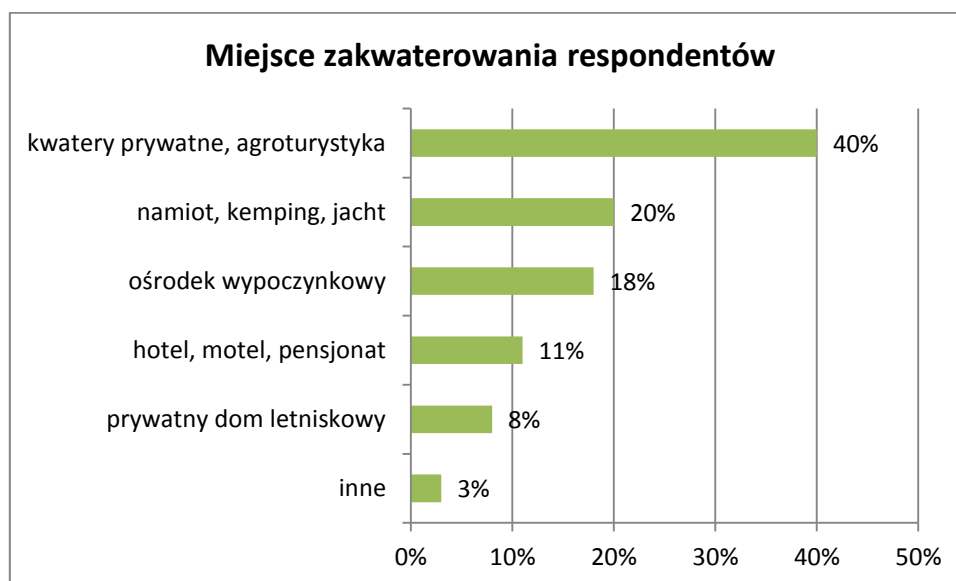
WiększoŹć respondentów (64%), którzy zdecydowali ujawnić dochody swojego gospodarstwa domowego deklaruje ich wysokoŹć na poziomie powyŹej 1000 złotych na osobę miesięcznie, z czego ponad ⅓ badanych zadeklarowała dochody powyŹej 1500 zł na osobę. Z kolei kilkanaŹcie procent podało, Źe miesięczny dochód nie przekracza 750 złotych na osobę. Można zatem wnioskować o stosunkowo dobrej sytuacji materialnej (na poziomie deklaratywnym) badanych turystów. Warto równieŹ zaznaczyć, Źe najgorzej swojĄ sytuację materialną oceniali turyŹci przebywający w Dolinie Baryczy, co zwiĄzane jest z ich statusem społeczno-zawodowym: sĄ to głównie emeryci i uczniowie/studenci.

Wykres 5 Miesięczne dochody netto na osobę w gospodarstwie domowym respondenta, N=440. Część respondentów odmówiła odpowiedzi na to pytanie.

Zakwaterowanie respondentów w miejscu wypoczynku

Największy odsetek badanych na miejsce wypoczynku wybrał kwatery prywatne lub gospodarstwa agroturystyczne. Co piąty respondent zatrzymał się pod namiotem, niemal tyle samo osób wybrało ośrodek wypoczynkowy. Natomiast co dziesiąta osoba zdecydowała się na hotel lub pensjonat, podobna liczba badanych spędzała urlop we własnym domu letniskowym.

Wykres 6 Miejsce zakwaterowania respondentów podczas pobytu wypoczynkowego. N=500.

Organizator wypoczynku

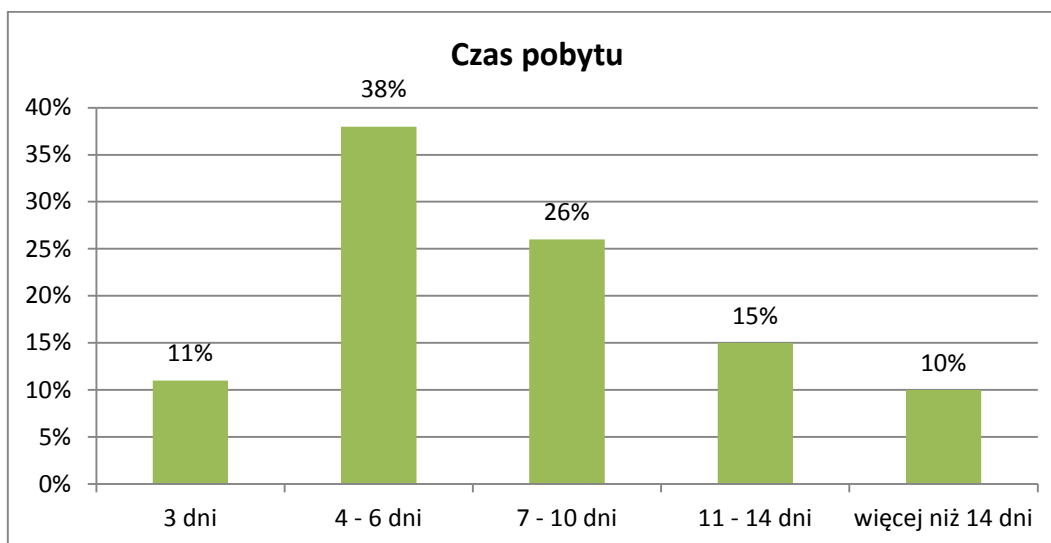
Zdecydowana większość badanych (91%) organizowała swój urlop samodzielnie, a jedynie co dziesiąta osoba odpoczywała w ramach wyjazdu zorganizowanego, najczęściej oferowanego przez zakład pracy – z takiej oferty skorzystało w sumie 36 respondentów (7%). Pozostali korzystali z oferty innych organizatorów (3%).

Wykres 7 Sposób organizacji wypoczynku, N=500.

Czas pobytu

Prawie połowa badanych przyjechała na krótki wypoczynek nie przekraczający 6 dni. Na pobyt trwający dłużej niż tydzień zdecydowało się 41% ankietowanych, przy czym co czwarta osoba odpoczywała nie dłużej niż 10 dni. Co dziesity respondent przyjecha na dłużej niż dwa tygodnie.

Wykres 8 Czas pobytu respondenta w miejscu badania, N=500.

Zachowania proekologiczne respondentów

Respondenci zostali poproszeni o wymienienie dziaan proekologicznych, które podejmują w swoich domach. Poniej przedstawiono, jaki odsetek respondentów zadeklarowa regularne podejmowanie tego typu dziaan.

Warto jednocześnie podkreślić, iż kobiety są grupą zdecydowanie bardziej proekologiczną niż mężczyźni i częściej podejmują wymienione zachowania, co wynika prawdopodobnie z faktu, iż to one – w większości przypadków – są bezpośrednio odpowiedzialne w swoich gospodarstwach domowych za opisywane działania. Różnice te pokazuje poniższy wykres.

Wykres 9 Odpowiedź na pytanie: Które z poniższych zachowań praktykuje Pan(i) w swoim miejscu zamieszkania? Na wykresie pokazano, jaki odsetek respondentów deklaruje regularne działania, N=500.

JeŹli porównamy praktyki deklarowane przez badanych turystów z badaniem przeprowadzonym wśród gimnazjalistów⁴ widać, iŹ doroŹli – w tym przypadku turyŹci – częŹciej deklaruj podejmowanie tego typu dziaa w swoich gospodarstwach domowych. Być moŹe róŹnice te wynikają z faktu, iŹ młodzi ludzie nie zawsze bezpoŹrednio się w te działania angaŹuj lub nie do końca wiedz, co się dzieje w ich domach. Identyczne wyniki uzyskano jedynie w przypadku zabierania na zakupy toreb wielokrotnego uŹytku oraz zakupu ŹywnoŹci ekologicznej, a stosunkowo podobne w przypadku segregacji Źmieci. Zaskakująco duŹe rozbieŹnoŹci wystąpiły natomiast, jeŹli chodzi o oszczdzanie wody. PoniŹej zestawiono wyniki tych dwoch bada.

Deklaracje dotyczce regularnego praktykowania dziaa proekologicznych		
	TuryŹci	GimnazjaliŹci
Oszczdzanie wody	71%	38%
Stosowanie Źarwek energooszczędnych	67%	52%
Wyłaczanie nieuŹywanego sprzętu elektronicznego	62%	44%
Segregowanie odpadów	58%	46%
Branie własnej torby na zakupy	58%	58%
Wrzucanie zuŹytych baterii do pojemników	48%	38%
Kupowanie ekologicznej ŹywnoŹci	7%	8%

Tab.2 Zestawienie wyników badania turystów i gimnazjalistów przedstawiające deklaracje dotyczce regularnego praktykowania dziaa proekologicznych.

Informacje dodatkowe

JeŹeli odpowiedź na dane pytanie róŹnia się w sposób istotny w zaleŹnoŹci od zmiennych⁵, w kaŹdym takim przypadku zamieszczono informacje i dodatkowe zestawienia, celem uzyskania pełniejszego obrazu prezentowanych danych oraz pokazania, w jaki sposób parametry te wywaj na opinie respondentów.

⁴ MłodzieŹ a Natura 2000 (2011),

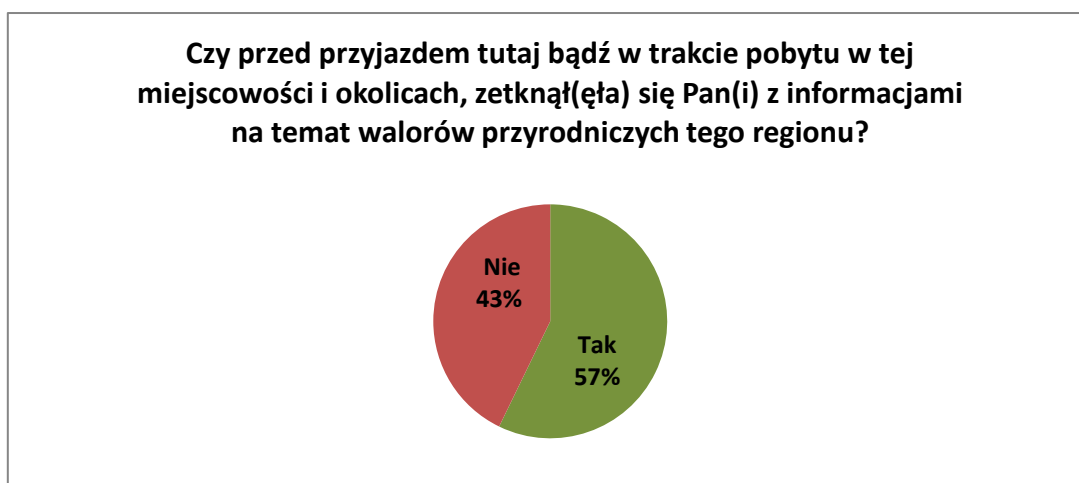
⁵ Cechy te to: płeć, wiek, wyksztaenie, sytuacja materialna, związek z dziaalnoŹci turystyczn lub dziaalnoŹci na rzecz ochrony Źrodowiska, miejsce zakwaterowania oraz region, w ktorym wypoczywali badani. Odpowiedzi na poszczegolne pytania zostały pokazane z uwzględnieniem powyŹszych zmiennych tylko wówczas, gdy róŹnicoway one odpowiedź na pytanie. W przypadkach, gdy dana zmienna nie była znacząca, nie uwzględniano jej w opisie wyników.

WYNIKI BADANIA

1. WALORY PRZYRODNICZE MIEJSCA/REGIONU WYPOCZYNKU W OPINII TURYSTÓW

ŹRÓDŁA WIEDZY O WALORACH PRZYRODNICZNYCH OKOLICY

Na pytanie, czy przed przyjazdem lub w trakcie pobytu w miejscu wypoczynku respondent zetknął się z informacjami na temat walorów przyrodniczych tego miejsca nieco ponad połowa badanych (57%) odpowiedziała twierdząco.

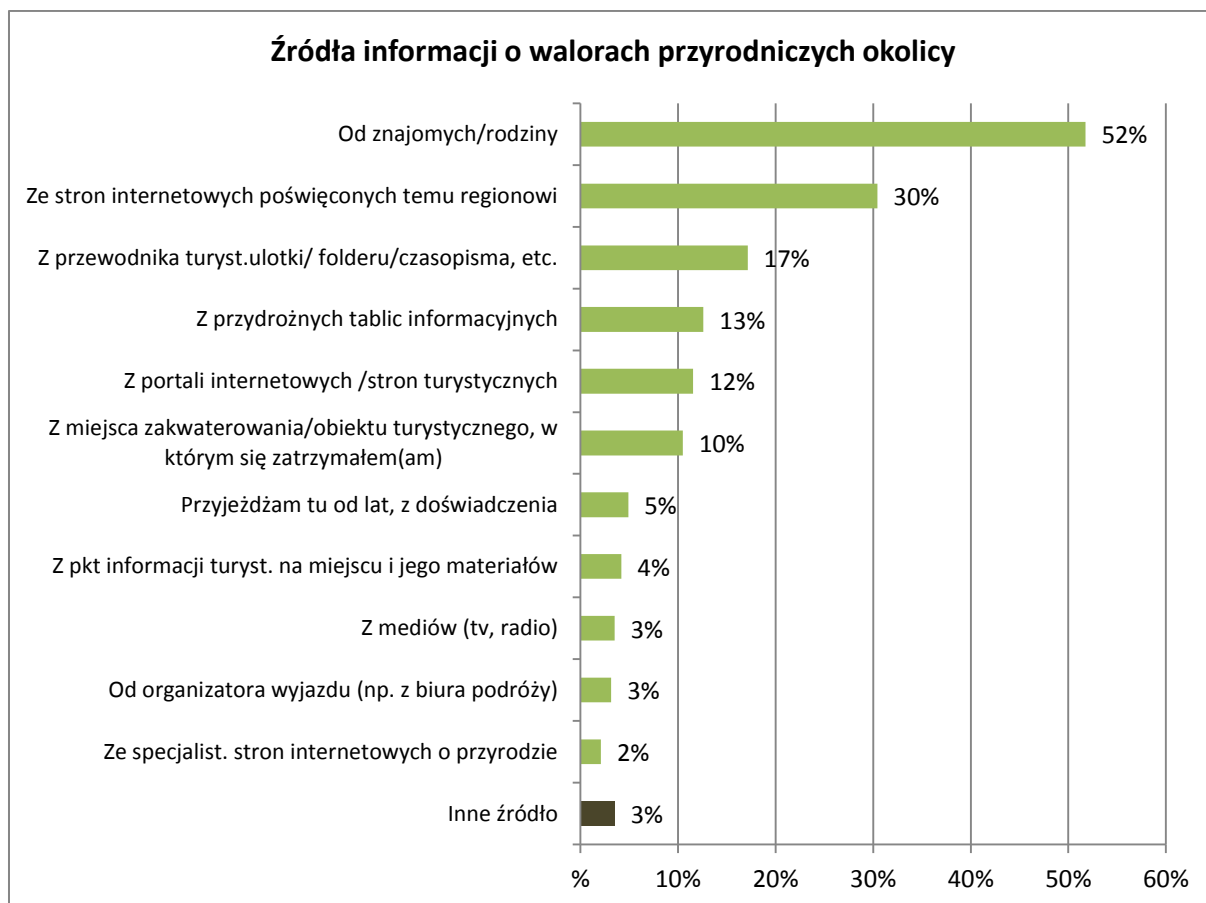
Wykres 10 Odpowiedź na pytanie: *Czy przed przyjazdem tutaj bądź w trakcie pobytu w tej miejscowości i okolicach, zetknął(ęła) się Pan(i) z informacjami na temat walorów przyrodniczych tego regionu?*, N=500.

Częściej z takimi informacjami zetknęły się osoby odpoczywające na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (67%, w porównaniu z 52% w każdym z pozostałych regionów).

Wyniki pokazują również, że **im wyższy poziom wykształcenia tym szansa na zetknięcie się z tego typu materiałami jest większa** (68% wśród osób z wykształceniem wyższym vs 41% z wykształceniem podstawowym), co może świadczyć o tym, że osoby z wyższym wykształceniem są bardziej aktywne w poszukiwaniu informacji na ten temat.

Osoby w wieku 20-34 lata nieco rzadziej udzielały twierdzącej odpowiedzi na to pytanie niż respondenci z pozostałych grup wiekowych (53% vs. 60%).

Zapytani o **źródła informacji o walorach przyrodniczych okolicy** respondenci jako swoich głównych informatorów najczęściej wskazywali **znajomych lub członków rodziny** (52%). Z kolei blisko **co trzeci respondent (30%)** wiedzę czerpał ze **stron internetowych** poświęconych temu regionowi, a prawie **co piąty** pytany (17%) wskazywał **przewodnik turystyczny lub ulotki/foldery**. Pozostałe źródła informacji otrzymały zdecydowanie mniej wskazań, co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 11 Odpowiedź na pytanie: *Skąd pochodziły informacje na temat walorów przyrodniczych tego regionu? Proszę wskazać wszystkie źródła z których Pan(i) korzystał(a). Wyniki nie sumują się do 100% - respondent mógł wskazać więcej niż jedną odpowiedź, N=286.*

Jeśli przeanalizujemy, jakie źródła informacji wymieniali badani wypoczywający w poszczególnych województwach można zauważyć, iż dla turystów, którzy na miejsce wypoczynku wybrali Dolinę Baryczy podstawowym źródłem informacji byli znajomi i rodzina (74%), podobnie odpowiedział co drugi respondent wypoczywający na Warmii i Mazurach. Dla tej drugiej grupy respondentów znaczącym źródłem informacji były również strony internetowe (41%). Z kolei turyści, którzy wypoczywali na Pomorzu Gdańskim informacje na temat przyrody czerpali przede wszystkim ze stron internetowych (40%) oraz od znajomych i rodziny (38%).

Respondenci jako najlepsze źródło informacji ocenili **ulotki** – dla zdecydowanej większości (91%) były one zrozumiałe, interesujące i zachęcające do przyjazdu. Bardzo podobnie zostały ocenione **informacje przekazywane przez rodzinę i znajomych** oraz te, które są zamieszczane na **tablicach informacyjnych**.

Również zdecydowana większość ankietowanych przyznała, że informacje uzyskane ze stron internetowych poświęconych danemu regionowi były dla nich zrozumiałe (86%), interesujące (93%) i zachęcające do przyjazdu w dane miejsce (90%).

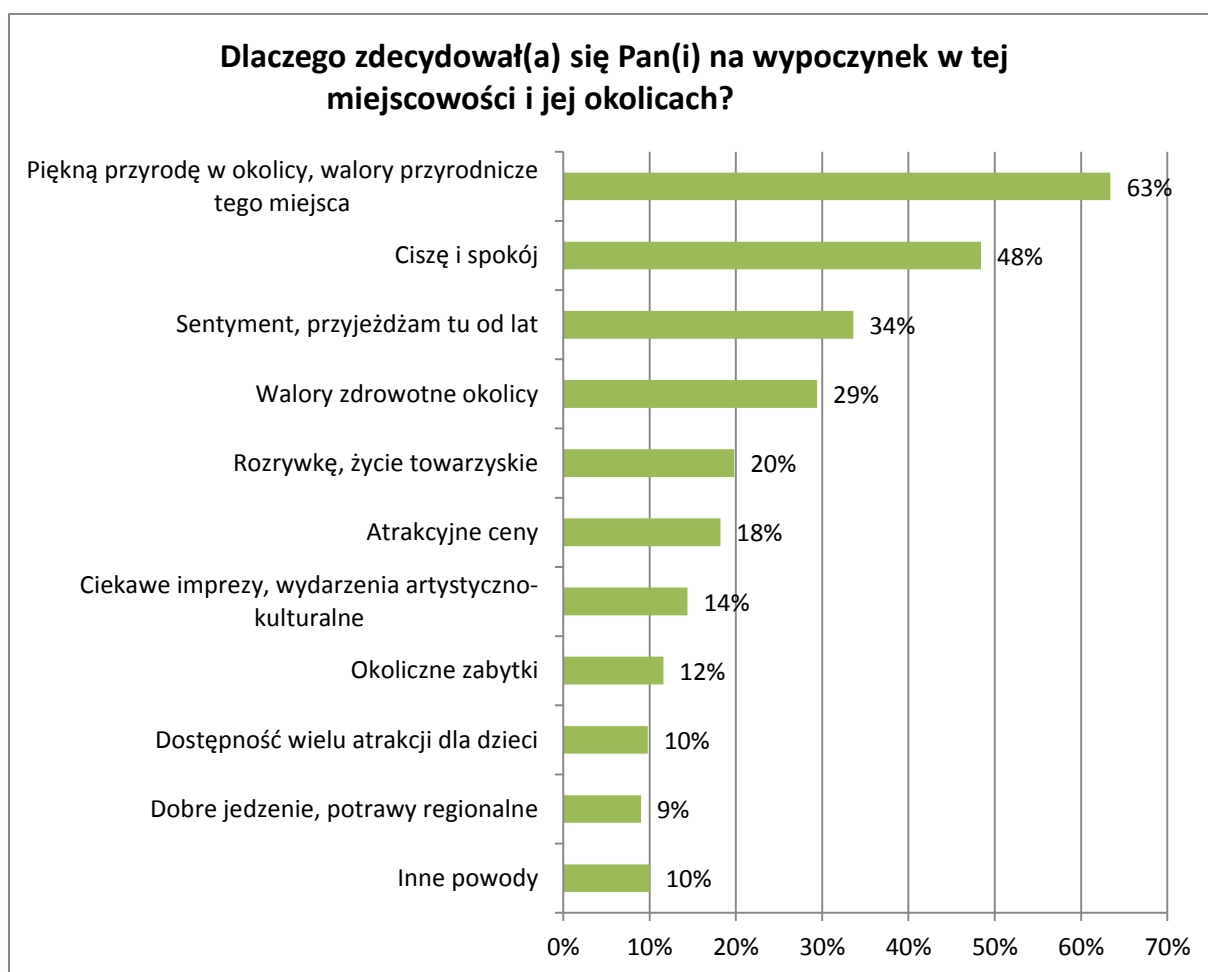
Jednak porównanie tych odpowiedzi z miejscem, w jakim wypoczywali respondenci pokazuje pewne róŹnice. OtóŹ jako najmniej zrozumiałe, najmniej interesujące i niezbyt zachęcające do przyjazdu sã zdaniem badanych strony poŹwięcone Warmii i Mazurom. WŹród tej kategorii respondentów krytyczna ocena stron internetowych pojawiała się najczęŹciej, a co dziesiãty respondent uznał je za mało zrozumiałe.

Podsumowujãc wyniki dotyczãce Źródeł informacji o walorach przyrodniczych moŹna stwierdzić, Źe turyŹci biorãcy udział w badaniu informacje o miejscu pobytu czerpiã przede wszystkim od znajomych i rodziny, którzy prawdopodobnie rekomendujã im miejsce, w którym sami wczeŹniej wypoczywali. Małe znaczenie dla badanych majã natomiast informacje udostępniane lokalnie przez branŹę turystycznã, co moŹe Źwiadczyć o małej aktywnoŹci osób prowadzãcych obiekty noclegowe jak równieŹ ubogiej, niedostosowanej do oczekiwań turysty, ofercie lokalnych punktów informacji turystycznej (lub o braku takich obiektów).

POWODY WYBORU MIEJSCA NA WYPOCZYNEK

Na pytanie, co zadecydowało o wyborze danej miejscowoŹci blisko 2/3 badanych (63%) odpowiedziało, Źe wybrali to miejsce ze względu na **pięknã przyrodę oraz walory przyrodnicze**.

Prawie połowa odpowiedziała, Źe kierowała się **ciszã i spokojem okolicy**. Z kolei dla co trzeciego respondenta istotne znaczenie przy wyborze miejsca wypoczynku miało **sentyment** do tej okolicy, przy czym naleŹy podkreŹlić, iŹ płeć respondentów róŹnicowała wybór tego kryterium (38% wskazań wŹród kobiet i 28% wskazań wŹród męŹczyzn). Podobny odsetek badanych wskazał na **walory zdrowotne** tego miejsca, przy czym znowu dla kobiet kwestie te sã waŹniejsze niŹ dla męŹczyzn – odpowiednio odpowiedź tę wybrała co trzecia kobieta i co czwarty męŹczyzna. Dla co piãtej osoby waŹne była **ciekawa rozrywka**, ale większe znaczenie ta kwestia miała dla męŹczyzn – zwrócił na niã uwagę co czwarty męŹczyzna – niŹ dla kobiet – wskazało jã 14% badanych kobiet.

Wykres 12 Odpowiedzi na pytanie: *Dlaczego zdecydowaÅ(a) siÄ Pan(i) na wypoczynek w tej miejscowoÅci i jej okolicach?* Z poniÅszej listy proszę wybrać nie wiÄcej niÅ trzy najwaÅniejsze powody i uszeregowaÄ je w kolejnoÅci od najwaÅniejszego do mniej waÅnych. Wyniki nie sumujÄ siÄ do 100% - respondent mógÅ wskazaÄ wiÄcej niÅ jednÄ odpowiedź, N=500.

Motywacje respondentów do wyboru miejsca wypoczynku róÅniły siÄ w zaleÅnoÅci od rejonu, w którym spędzali urlop. Jednak we wszystkich miejscach walory przyrodnicze okolicy były najczÄÅciej wskazywanÄ odpowiedziÄ.

Osoby wypoczywaj¹ce na terenie **Doliny Baryczy (Milicz, Źmigr³d)** najbardziej ze wszystkich respondent³w cenili sobie

- Cisze i spok³j (67% w por³wnaniu z 57% w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich i 32% na terenie Pomorza Gdañskiego);
- Atrakcyjne ceny (46%, w por³wnaniu z 14% -Pomorze Gdañskie i 6% Kraina Wielkich Jezior Mazurskich).

Z kolei dla wczasowicz³w z terenu **Pomorza Gdañskiego (Jastarnia, Łeba)** waŹniejsze niŹ w pozostałych grupach okazały się:

- Okoliczne zabytki (17%, w por³wnaniu z 9% w Dolinie Baryczy i 6% w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich);
- Ciekawe imprezy i wydarzenia (23%, w por³wnaniu z 10% w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich i 5% w Dolinie Baryczy).

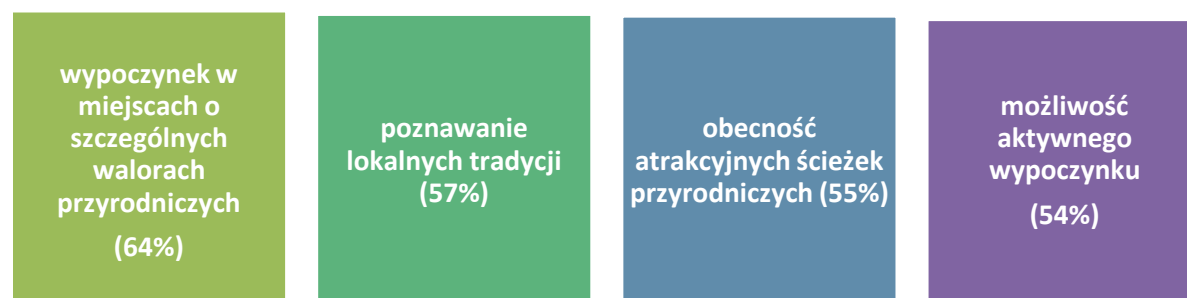
Badani na terenie **Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (Mikołajki, Ruciane-Nida)** częściej niŹ pozostali wskazywali na:

- Pi¹kn¹ przyrod¹ w okolicy (85%, w por³wnaniu z 61% w Dolinie Baryczy i 47% na Pomorzu Gdañskim)
- Źycie towarzyskie i rozrywk¹ (27%, w por³wnaniu z 11% w Dolinie Baryczy i 19% na Pomorzu Gdañskim)

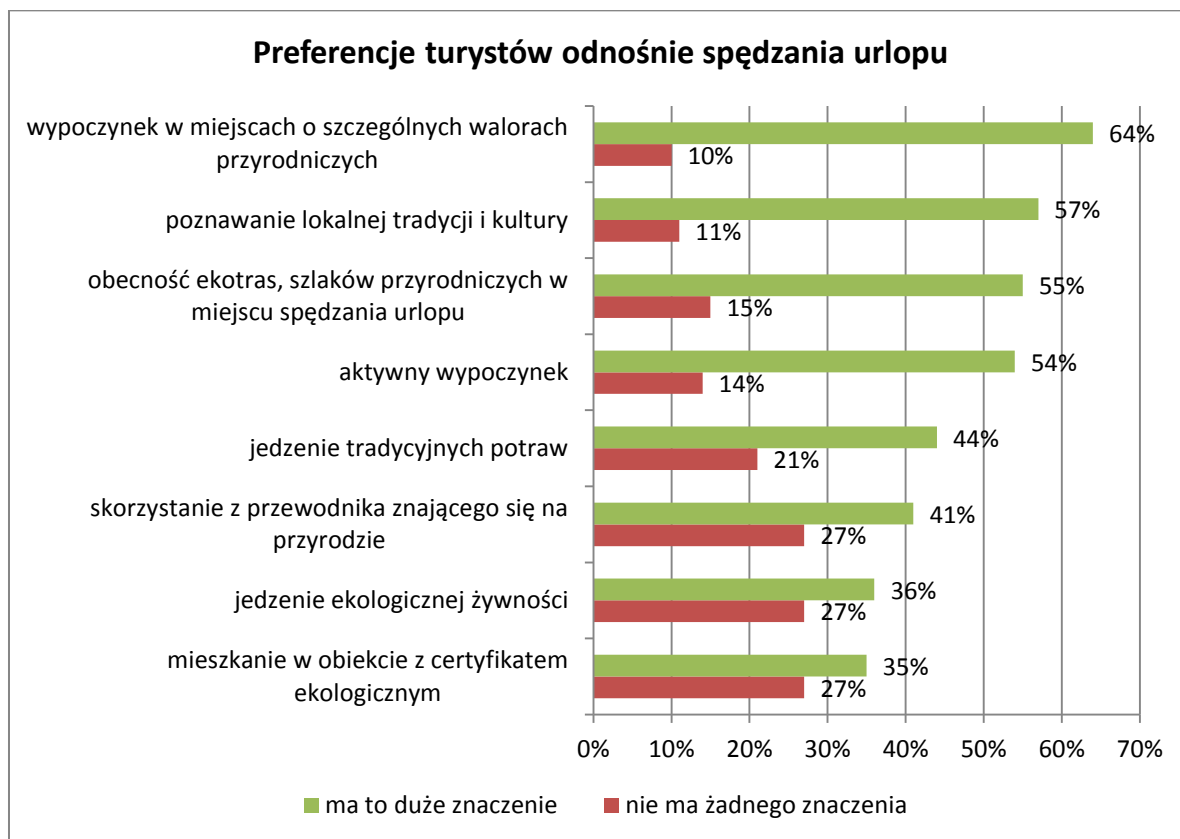
PREFERENCJE TURYSTÓW ODNOŚNIE SPĘDZANIA URLOPU

Respondenci zostali zapytani, jakie znaczenie podczas wyjazdu wypoczynkowego mają dla nich określone kwestie związane z ekoturystyk¹.

Jak wynika z badania, największe znaczenie dla respondentów mają następujące kwestie:

Wymienione kwestie miały duŹe znaczenie dla największej grupy badanych, jednocześnie miały odsetek respondentów uznał je za niemające Źadnego znaczenia. Dla ponad połowy badanych bardzo waŹne jest poznawanie lokalnej tradycji i kultury oraz obecnoŹ w pobliŹu ŹcieŹek przyrodniczych. Co druga osoba podkreŹliła równieŹ znaczenie aktywnego wypoczynku. Warto podkreŹlić, Źe aktywne spędzanie urlopu cechuje częŹciej osoby z wyŹszym wykształceniem niŹ pozostałe oraz osoby zwiąŹane z branŹą turystyczną i/lub ochroną Źrodowiska⁶.

Wykres 13 Odpowiedzi na pytanie o znaczenie, jakie dla respondentów, podczas pobytu wypoczynkowego, mają poszczególne kwestie. Na wykresie prezentowane sĄ tylko dwie odpowiedzi: „Ma to dla mnie duŹe znaczenie” i „Nie ma to dla mnie Źadnego znaczenia”.⁷

⁶ Warto jednak pamiętać, Źe osób zwiąŹanych z turystyką/ochroną Źrodowiska było w próbie tylko 30 (6% wszystkich respondentów).

⁷ Respondenci mogli równieŹ wybrać odpowiedzi „Ma to dla mnie niewielkie znaczenie” oraz „Trudno powiedzieć”.

Warto zauwaŹyć, Źe im wyŹszy **wiek badanych** tym wiêksze znaczenie maj¹ dla nich takie kwestie jak:

- Wypoczynek w miejscach o szczególnych walorach przyrodniczych (**61%** w grupie 20-34 lata 67% w grupie 35-50, 72% w grupie 51-65 lat i **73% w grupie 66-79 lat**)
- mieszkanie w obiekcie z certyfikatem ekologicznym (**24%** wybrało odpowiedź „ma to dla mnie duŹe znaczenie” w grupie wiekowej 20-34 lata, 38% w grupie 35-50 lat, 46% w grupie 51-65 lat i **55% w grupie 66-79 lat**)
- poznawanie lokalnej tradycji i kultury w trakcie urlopu – niespełna połowa osób młodych (20-34 lata) uznała to za waŹne i ¼ badanych z najstarszej grupy wiekowej (w pozostałych grupach kolejno– 60% i 67%)
- Korzystanie z usłóg profesjonalnego przewodnika – interpretatora przyrody jest to waŹne dla co 3 osoby z najmłodszej grupy wiekowej i prawie połowy najstarszych respondentów (48%).
- Jedzenie ŹywnoŹci z lokalnych gospodarstw ekologicznych (35% w wieku 20-34, 47% w grupie 66-79 lat)
- ObecnoŹć ekotras ma najmniejŹsze znaczenie dla osób młodych, do 34 roku Źycia (49%, w pozostałych grupach kolejno 64%, 60% i 55%)

Natomiast **poziom wykształcenia** respondentów rŹnicuje ich podejŹcie do aktywnego spêdzania urlopu: aktywny wypoczynek ma wiêksze znaczenie dla respondentów z wyŹszym wykształceniem (63% wyŹsze vs 50% pozostałe).

Analizuj¹c dane w podziale na **rejon**y badania moŹna zauwaŹyć nastêpuj¹ce rŹnice w odpowiedziach badanych:

- Mieszkanie w obiekcie turystycznym z certyfikatem ekologicznym ma najmniejŹsze znaczenie dla turystów przebywaj¹cych w regionie Wielkich Jezior Mazurskich (25% wybrało odpowiedź „ma to dla mnie duŹe znaczenie”), a najwiêksze dla respondentów z Doliny Baryczy (57% wybrało odpowiedź „ma to dla mnie duŹe znaczenie”);
- Korzystanie z usłóg przewodnika przekazuj¹cego wiedzê o lokalnej przyrodzie miało najwiêksze znaczenie dla badanych z Pomorza Gdañskiego (51% respondentów z tej grupy wybrało odpowiedź „ma to dla mnie duŹe znaczenie”, w pozostałych rejonach t¹ odpowiedź wybrało 37% osób).
- Osoby wypoczywaj¹ce na Pomorzu Gdañskim czêŹciej niŹ pozostałe grupy badanych uznały, Źe duŹe znaczenie ma dla nich aktywne spêdzanie urlopu (65% vs 50% w kaŹdej z pozostałych grup).
- Jedzenie ŹywnoŹci z gospodarstw ekologicznych miało mniejŹsze znaczenie dla badanych wypoczywaj¹cych na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich niŹ w pozostałych rejonach.

ZAGROŹENIA DLA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W REGIONACH TURYSTYCZNYCH

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie trzech największych zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, jakie istnieją w regionach turystycznych i o poszeregowanie ich od najważniejszego do mniej ważnych.

Blisko 2/3 wszystkich badanych na pierwszym miejscu wskazało **zanieczyszczenie wód**, co wynika prawdopodobnie z faktu, iż wszystkie trzy regiony, w których prowadzono badanie to obszary silnie powiązane ze środowiskiem wodnym, a więc turyści bezpośrednio mogli docenić wartość i znaczenie wód, w pobliżu których wypoczywali. Na drugim miejscu znalazła się **niewłaściwa polityka ochrony środowiska** (40%) oraz **nadmierna eksploatacja terenów atrakcyjnych przyrodniczo** przez masowy ruch turystyczny (33%). Co czwarta osoba jako największe zagrożenie wskazywała natomiast **rozwój przemysłu oraz intensywny ruch samochodowy**. Niemal tyle samo głosów dostała odpowiedź zwracająca uwagę na **kłęski naturalne** (23%) oraz **nadmierną eksploatację lasów** (23%). Co dziesiąta osoba zwróciła z kolei uwagę na zmieniający się klimat, a nieco mniej osób na intensywną uprawę rolną (8%). Dokładne zestawienie wyników przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14 Odpowiedź na pytanie: *Jakie są Pana(i) zdaniem największe zagrożenia dla środowiska przyrodniczego w regionach turystycznych w Polsce? Z poniższej listy proszę wybrać nie więcej niż trzy najważniejsze czynniki i uszeregować je w kolejności od najważniejszego do mniej ważnych.* N=500.

Osoby z wyŹszym wykształceniem częŹciej niŹ inni badani wskazywały na zagrożenia związane z nadmierną eksploatacją terenów atrakcyjnych przyrodniczo przez masowy ruch turystyczny (45% vs 27%) i inwestycje budowlane (30% vs 21%).

Natomiast dla osób nie posiadających wyŹszego wykształcenia waŹniejsze były kwestie zanieczyszczenia wód (69% vs 56% dla osób z wyŹszym wykształceniem) i skutki globalnego ocieplenia (13% vs 5%).

2. Wiedza turystów o Naturze 2000

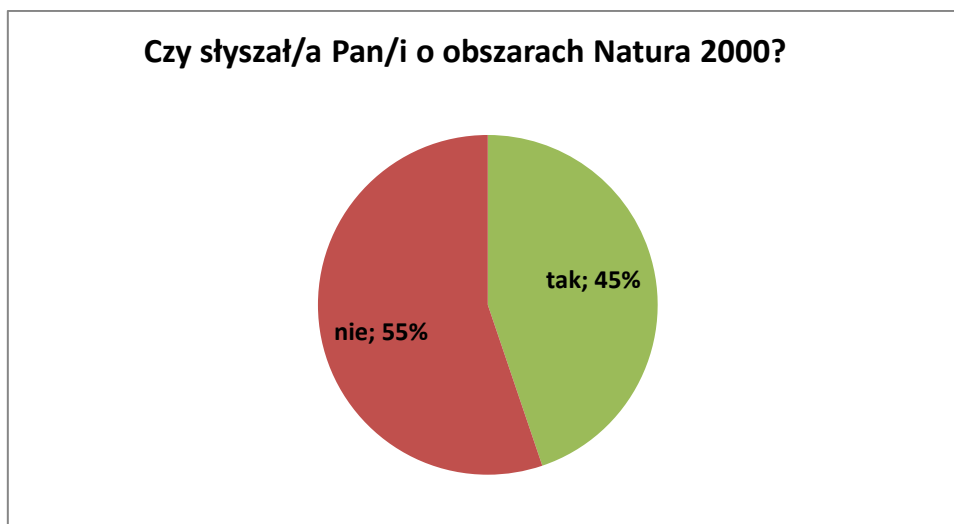
Badani turyŹci zostali zapytani o to, czy słyszeli o obszarach Natura 2000.

Niecała połowa ankietowanych (45%) słyszała o Naturze 2000, natomiast ponad połowa nigdy nie zerknęła się z tym terminem. Być może stosunkowo duŹy odsetek osób, które słyszały o Naturze 2000 wynika z faktu, iŹ badanie było przeprowadzane w regionach, na terenie których znajdują się obszary Natura 2000, a wiéc respondenci mieli wiékszą szansę zatknąć się z tym pojęciem np. na tablicach informujących o danym obszarze. Jak ujawniło badanie 7% badanych zadeklarowało, Źe swoją wiedzę na temat Natury 2000 czerpali wlaŹnie z plakatów/przydroŹnych tablic informacyjnych.

Warto podkreŹlić, Źe badani turyŹci zdecydowanie częŹciej słyszeli o Naturze 2000 niŹ badani Europejczycy, którzy wykazali wiékszą niewiedzę w tym zakresie⁸. Jeszcze wiékszą niewiedzę na temat Natury 200 wykazali się gimnazjaliŹci⁹.

⁸ WiékszoŹ badanych Europejczyków (78%) nigdy nie słyszała o Naturze 2000, 13% respondentów słyszała, ale nie wie, co to jest, zaŹ tylko 8% badanych zadeklarowało, iŹ wie, co to jest. Por. *Attitudes of Europeans towards the issue of biodiversity*, Flash Eurobarometer 290 – The Gallup Organisation, March 2010, s. 42. dostępný na: http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_290_en.pdf

⁹ Por. Stanaszek A., Tędziagolska M. (2011) MłodzieŹ a Natura 2000. Raport z badania, InE, Warszawa. Zdecydowana wiékszoŹ badanych uczniów (84%) nigdy nie słyszała o obszarach Natura 2000. SpoŹród tych, którym ten termin był znany tylko co dziesiąty słyszał o takim obszarze w Polsce, a co dwudziesty ankietowany słyszał o obszarze Natura 2000 w swojej okolicy.

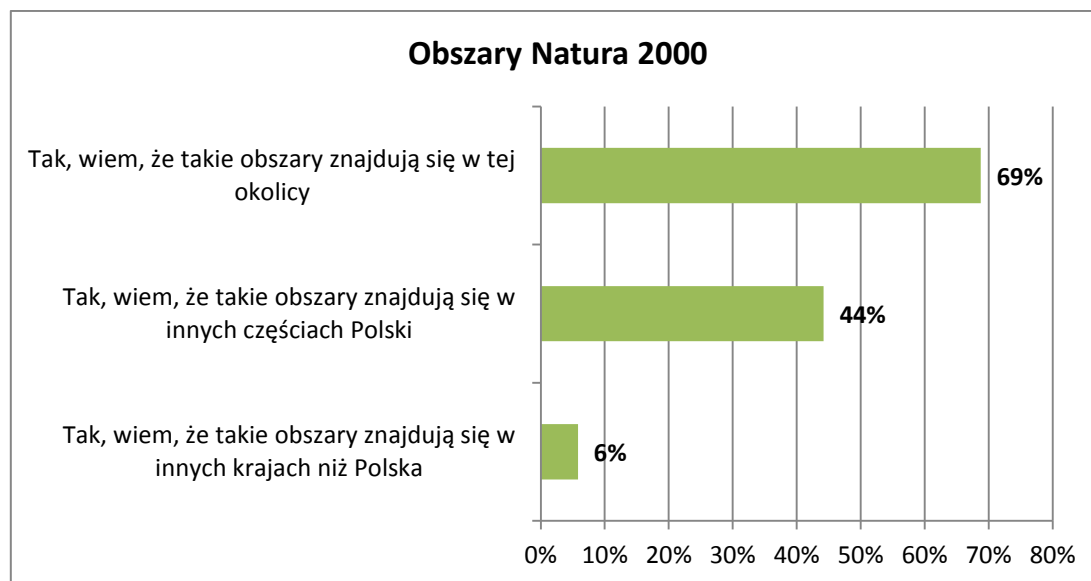

Wykres 15 Odpowiedź na pytanie: *Czy słyŒaŒ(a) Pan(i) o obszarach „Natura 2000”?*, N=500.

Wśród badanych znalazły się grupy, które częściej niż pozostali słyŒały o Naturze 2000. Do tych grup naleŒą:

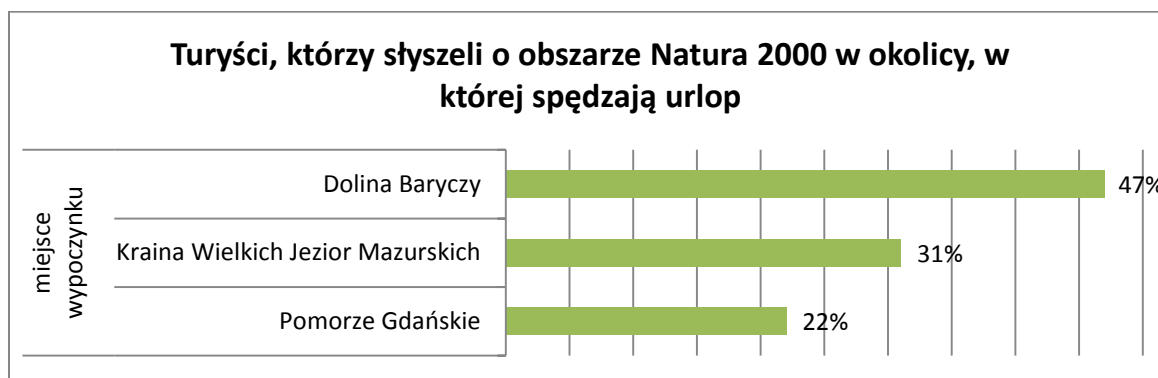
- Respondenci z wyŒszym wykształceniem (50% vs 42% w grupie osób z pozostałym wykształceniem);
- Respondenci związani z turystyką i/lub ochroną środowiska (53% vs 44%). Trzeba zaznaczyć, Œe grupa osób związanych z turystyką/ochroną środowiska to 30 badanych (6%);
- Respondenci spędzający urlop na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich i w Dolinie Baryczy (w obu tych grupach ok. 50% vs 39% na Pomorzu Gdańskim).

Badani, którzy słyŒeli o obszarze Natura 2000 wiedzieli takŒe, Œe takie obszary znajdujĄ się w okolicy, w której wypoczywajĄ – odpowiedź takĄ wskazało 69% respondentów, a część z tych osób wiedziała równieŒ o tym, Œe takie obszary znajdujĄ się takŒe w innych częściach Polski. Pojedyncze osoby wiedziały, Œe obszary takie znajdujĄ się równieŒ poza granicami naszego kraju.

Wykres 16 Odpowiedź na pytanie: *Czy słyŒał(a) Pan(i) o obszarach „Natura 2000”?* Odpowiedzi respondentów, którzy udzielili twierdzącej odpowiedzi na to pytanie, N=224. Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Warto zauważyć, że wśród respondentów wypoczywających w regionie Doliny Baryczy prawie połowa (47%) zadeklarowała znajomość obszarów Natura 2000 w okolicy, wymieniła je prawie co trzecia (31%) osoba wypoczywająca na Mazurach oraz co piąty respondent (22%) na Pomorzu Gdańskim. Różnice te być może wynikają z dostępności informacji (np. przydrożnych tablic informacyjnych) na temat Natury 2000, na które badani mieli okazję natknąć się na miejscu lub też innych form promocji Natury 2000 w poszczególnych regionach.

Wykres 17 Odsetek respondentów z kaŒdego z rejonów badania, którzy słyŒeli o obszarze Natura 2000 w okolicy spędzania urlopu. Poniżej przedstawiamy, jakie obszary w okolicy swojego pobytu identyfikowali badani jako Natura 2000¹⁰.

¹⁰ Pytanie miało charakter otwarty, ankieter zapisywał odpowiedź respondenta bez wskazywania propozycji odpowiedzi.

Miejsce pobytu respondenta	Wskazania obszarów Natura 2000 w okolicy
Dolina Baryczy	- Dolina Baryczy – 46 z 52 respondentów¹¹ udzieliło takiej odpowiedzi; - Stawy Milickie – 1 respondent z 52 udzielił takiej odpowiedzi; 5 badanych nie potrafiło podać nazwy obszaru.
Pomorze Gdańskie	- Słowiński Park Krajobrazowy/Narodowy - 20 z 49 badanych udzieliło takiej odpowiedzi; - Wydmy, ruchome piaski – 5 z 49 badanych udzieliło takiej odpowiedzi; - Plaże, brzeg morza – 4 z 49 badanych udzieliło takiej odpowiedzi; - Zatoka Pucka – 3 z 49 badanych udzieliło takiej odpowiedzi; - Rezerwat ochrony ptaków – 3 z 49 badanych udzieliło takiej odpowiedzi; - Hel – 1 z 49 badanych udzielił takiej odpowiedzi; - Pomorze – 1 z 49 badanych udzielił takiej odpowiedzi; - Przybrzeżne wody Bałtyku, brzeg morski – 1 z 49 badanych udzieliło takiej odpowiedzi; 7 z 49 badanych nie potrafiło podać nazwy obszaru.
Kraina Wielkich Jezior Mazurskich	- Mazury, Wielkie Jeziora Mazurskie, Mazurski Park Krajobrazowy - 26 z 53 badanych; - Puszcza Piska – 12 z 53 badanych; - Augustów, okolice Augustowa – 3 z 53 badanych; - Dolina Rospudy – 1 z 53 badanych; - Warmia – 1 z 53 badanych; 9 z 53 badanych nie potrafiło podać nazwy obszaru.

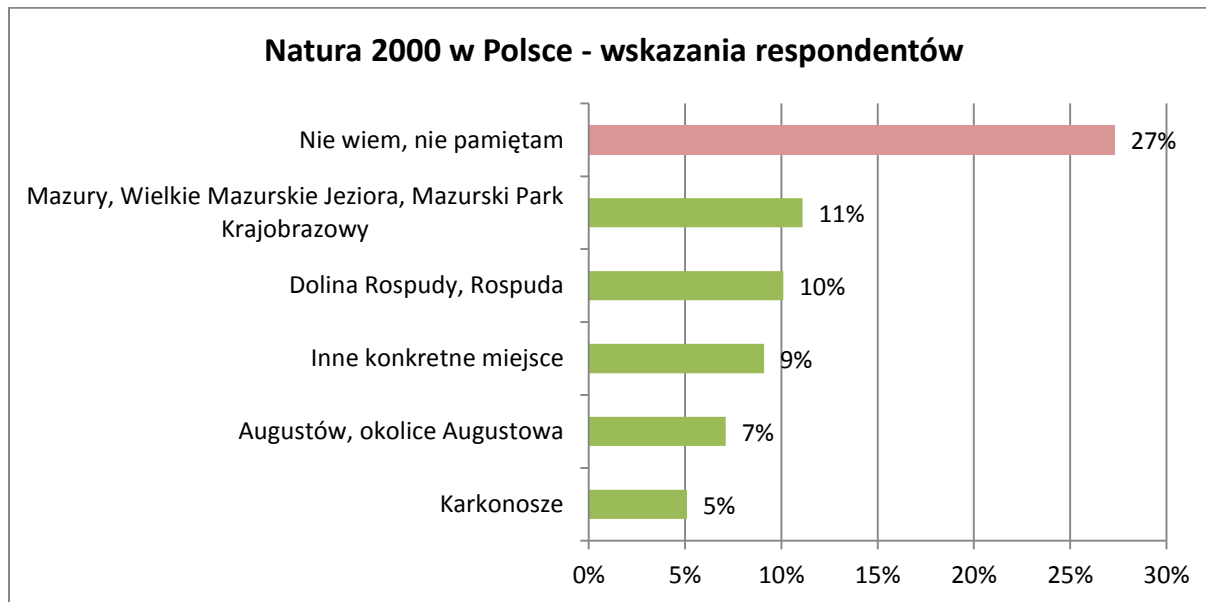
Tab.3 Zestawienie odpowiedzi dotyczących wskazania obszarów Natura 2000 w okolicy a miejscem pobytu respondentów.

¹¹ Wyniki dotyczą osób, które wybrały odpowiedź: „Tak, wiem, że takie obszary [Natura 2000] znajdują się w tej okolicy”.

W oparciu o powyŹsze dane moŹna stwierdzić, Źe:

- ✓ Obszary Natura 2000 połoŹone w Dolinie Baryczy funkcjonują w ŹwiadomoŹci turystów pod jedną, ogólną nazw „Dolina Baryczy”;
- ✓ Turysci wypoczywajcy na Pomorzu Gdańskim jako obszar Natura 2000 rozpoznaj przede wszystkim Słowiński Park Narodowy. Pozostałe obszary wymieniane są znacznie rzadziej;
- ✓ Badani spędzający urlop w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich pytani o obszary Natura 2000 wskazują przede wszystkim cały obszar Krainy Wielkich Jezior lub – lecz duŹo rzadziej – Puszczy Pisk. W ich ŹwiadomoŹci obecne są równieŹ obszary połoŹone dalej na wschód, juŹ poza Krain Wielkich Jezior Mazurskich.

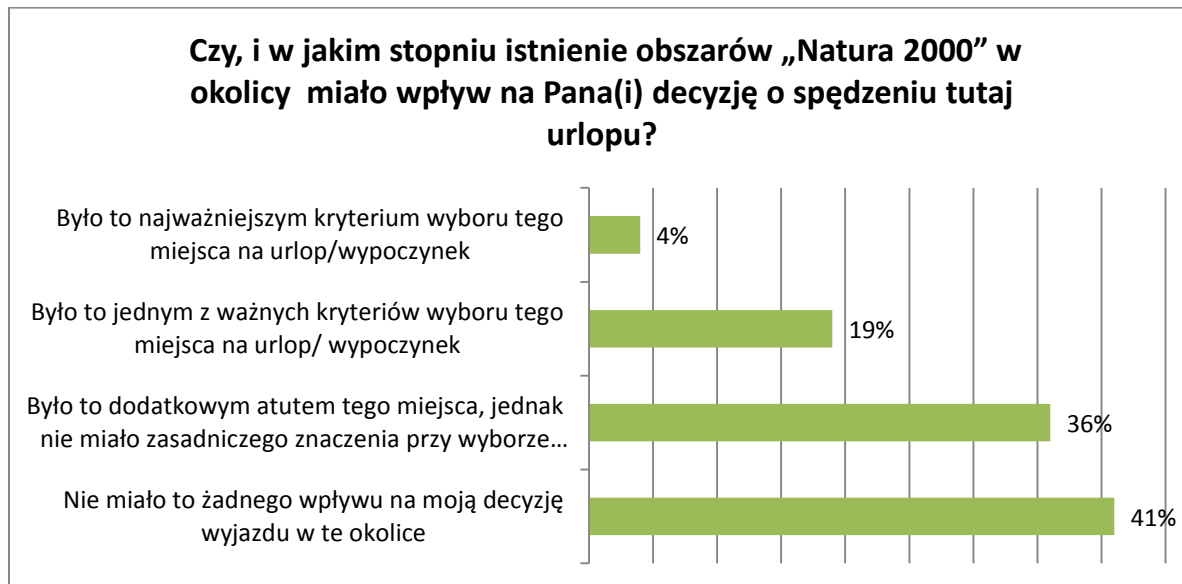
Warto podkreŹlić, iŹ 27% z tych osóŹ, które zadeklarowały, Źe słyŹały o obszarach Natura 2000 w Polsce nie potrafiło wskazać konkretnego regionu. Co dziesiąta osoba wymieniła Mazury oraz Dolinę Rospudy. Pozostali respondenci wskazywali konkretne miejsca, które – w ich przekonaniu – naleŹ do obszarów Natura 2000.

Wykres 18 Odpowiedź na pytanie otwarte: *Czy słyŹał(a) Pan(i) o obszarach „Natura 2000”? Proszę nazwać ten obszar, okreŹlić jaki to rejon.* Na wykresie przedstawiono odpowiedzi wskazane przez co najmniej 5% badanych, N=99.

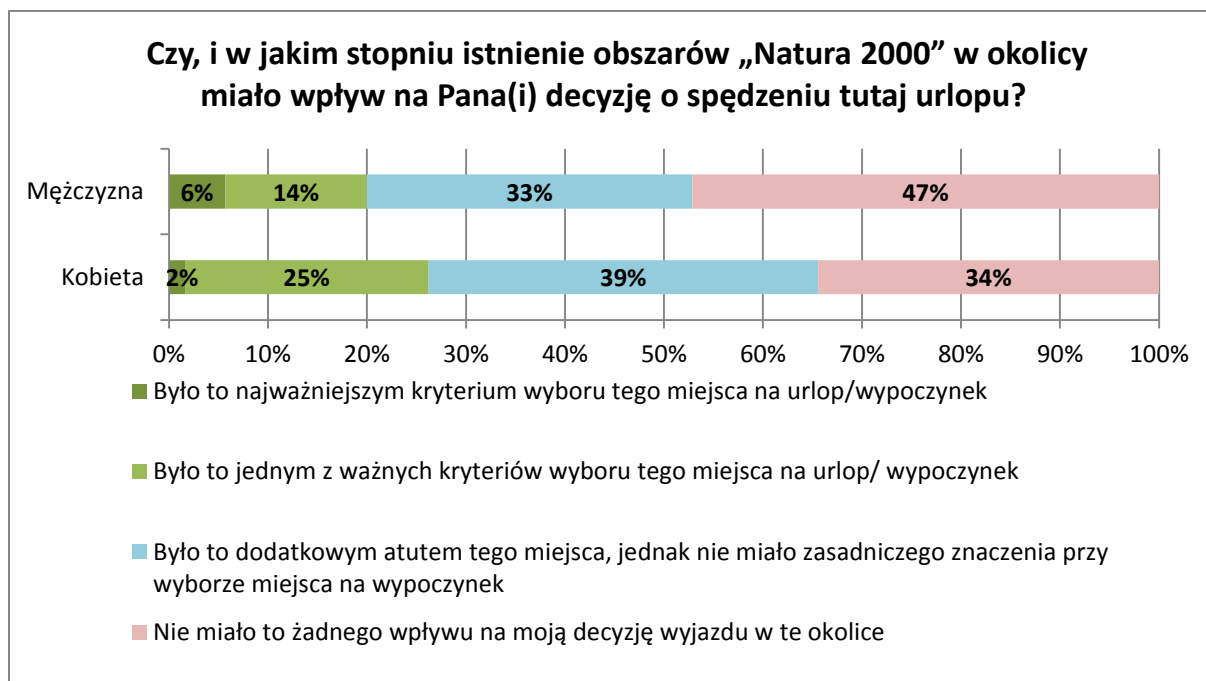
Respondenci doceniają obecnoŹ Natury 2000 w miejscu, gdzie planuj spędzić urlop. Istnienie obszarów Natura 2000 w okolicy dla co piątego ankietowanego (który deklarował, Źe słyŹał o obszarach Natura 2000 w okolicy pobytu) było jednym z waŹnych kryteriów wyboru tego miejsca na

wypoczynek, a co trzecia osoba brała ten aspekt pod uwagę uznając, że obecność takiego obszaru jest dodatkowym atutem, nie miała ona jednak zasadniczego znaczenia przy podejmowaniu decyzji. Z kolei 41% respondentów przyznało, że fakt ten nie miał żadnego wpływu na ich decyzję wyjazdu w te okolice. Jedynie 4% respondentów zadeklarowało, że było to dla nich najważniejsze kryterium wyboru.

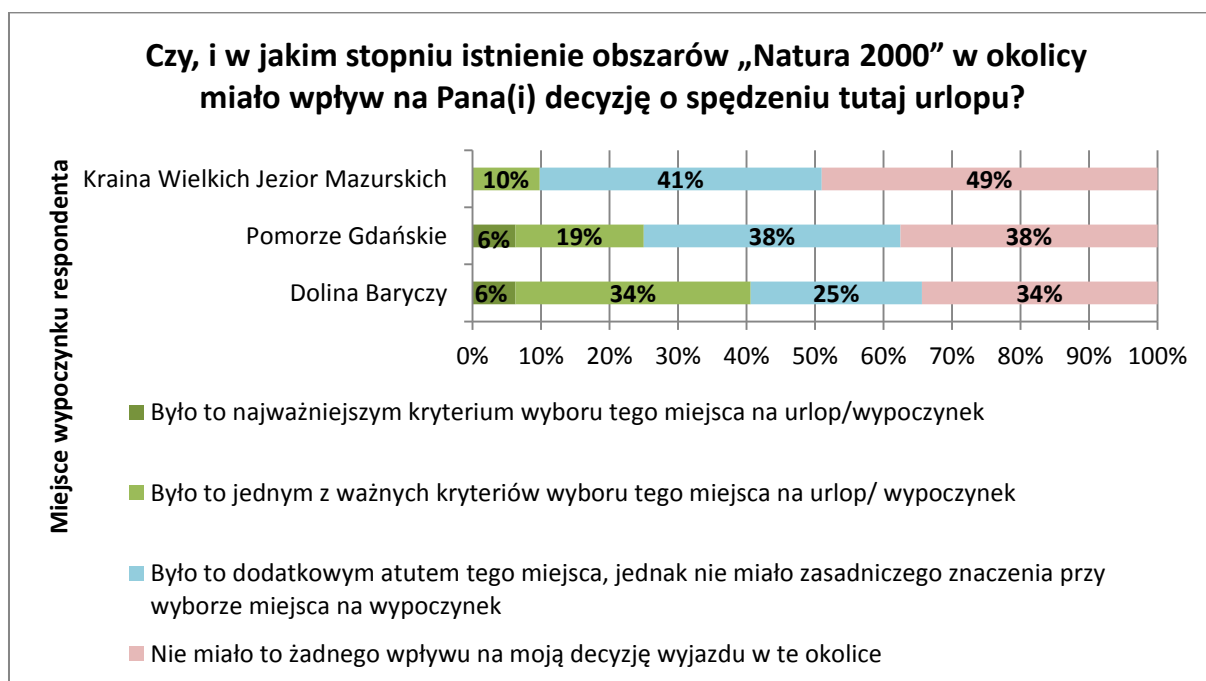
Wykres 19 Odpowiedź na pytanie: *Czy, i w jakim stopniu istnienie obszarów „Natura 2000” w tej okolicy miało wpływ na Pana(i) decyzję o spędzeniu tutaj urlopu? Proszę wskazać jedną odpowiedź. Rozkład odpowiedzi respondentów deklarujących, że słyszeli o obszarach Natura 2000 w okolicy pobytu, N=131.*

Analiza odpowiedzi na to pytanie z uwzględnieniem płci respondentów ujawnia, iż kobiety są bardziej „uwrażliwione” na tę kwestię niż mężczyźni. Dla co drugiego badanego mężczyzny obecność Natury 2000 nie miała żadnego znaczenia przy wyborze miejsca wypoczynku, podczas gdy wśród kobiet odsetek ten wyniósł 34%, a dla co czwartej z nich było to jednym z ważnych kryteriów wyboru tego miejsca na wypoczynek.

Wykres 20 Odpowiedź na pytanie: Czy, i w jakim stopniu istnienie obszarów „Natura 2000” w tej okolicy miało wpływ na Pana(i) decyzję o spędzeniu tutaj urlopu? Proszę wskazać jedną odpowiedź. N=131. To pytanie zadano tylko tym osobom, które wcześniej zadeklarowały, że słyszały obszarach Natura 2000 w okolicy pobytu.

Wypoczynek w sąsiedztwie obszarów Natura 2000 miał największe znaczenie dla osób spędzających urlop w Dolinie Baryczy, a najmniejsze dla osób wypoczywających na Mazurach.

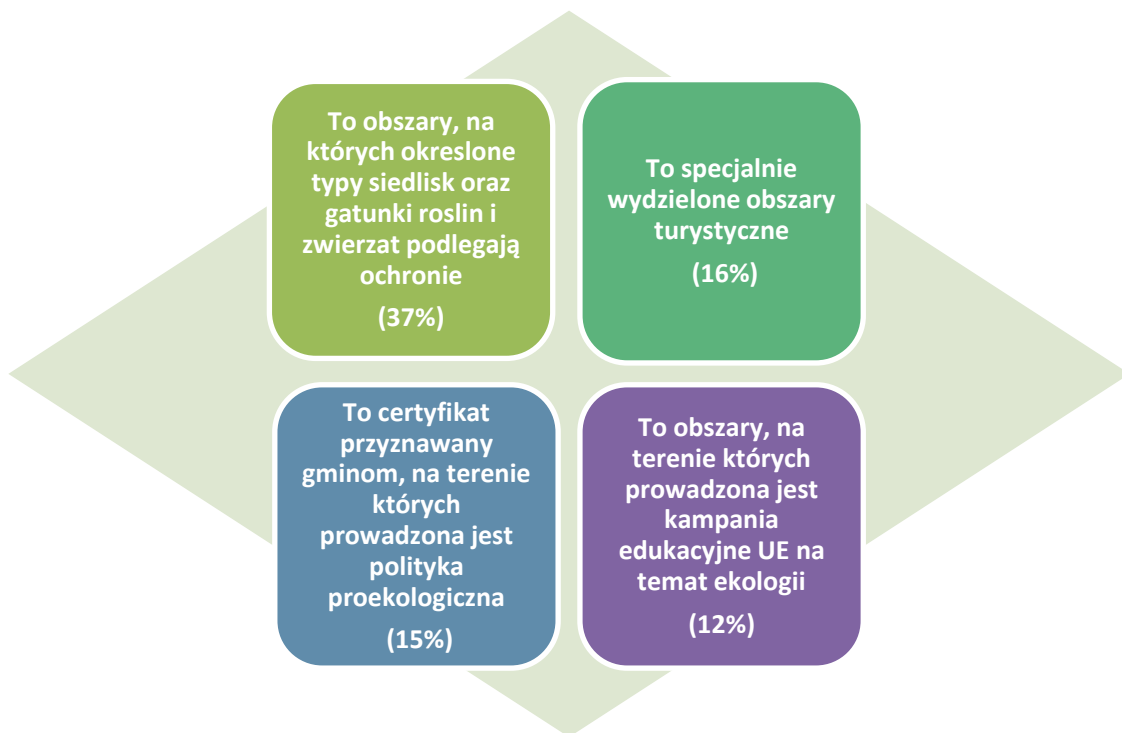

Wykres 21 Odpowiedź na pytanie: Czy, i w jakim stopniu istnienie obszarów „Natura 2000” w tej okolicy miało wpływ na Pana(i) decyzję o spędzeniu tutaj urlopu? Proszę wskazać jedną odpowiedź. N=131. To pytanie zadano tylko osobom, które wcześniej zadeklarowały, że słyszały obszarach Natura 2000 w okolicy pobytu.

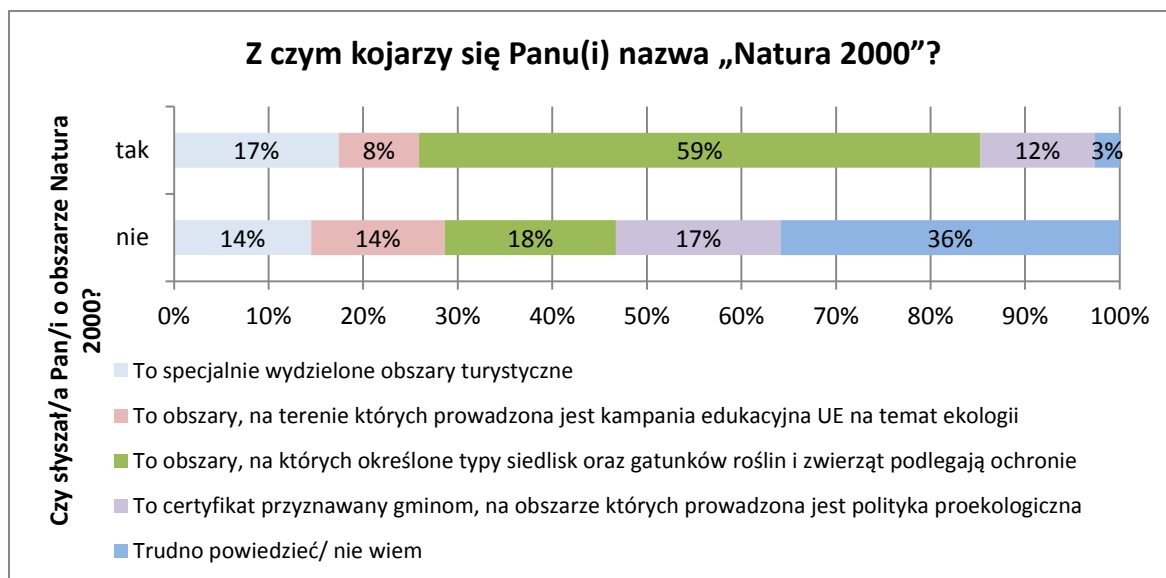
Skojarzenia z Naturą 2000

Wszystkich respondentów – niezależnie od tego, czy słyszeli o obszarach Natura 2000 czy też nie – zapytano, z czym kojarzy im się to pojęcie (prosząc o wybór jednej z 4 odpowiedzi).

Ponad 1/3 badanych (37%) wskazała na najbardziej trafną odpowiedź – Natura 2000 kojarzy im się z obszarami, na których określone typy siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt podlegają ochronie. Co piąta badana osoba nie miała żadnych skojarzeń z tym określeniem.

Ci, którzy wcześniej zadeklarowali, że słyszeli o Naturze 2000, mają większą wiedzę niż ci, którzy o niej nie słyszeli – wśród tej grupy badanych ponad 1/3 nie umiała wymienić żadnych skojarzeń z tym związanych. Natomiast wśród osób, które wcześniej zadeklarowały, że słyszały o Naturze 2000, ponad połowa (59%) miała poprawne skojarzenia z tym związane, co może świadczyć o tym, iż nie tylko zetknęli się z samą nazwą, ale również znają jej znaczenie.

Wykres 22 Odpowiedzi na pytanie: *Z czym kojarzy siê Panu(i) nazwa „Natura 2000”?* Proszê wskazać jednà odpowiedź, N=500.

Zestawienie najbardziej trafnych skojarzeñ z Naturà 2000 („To obszary, na których określone typy siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt podlegają ochronie”) z miejscem wypoczynku respondenta pokazuje, że najwiêcej poprawnych skojarzeñ mieli turyści wypoczywający na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich oraz Doliny Baryczy – 42% z nich wskazało na najbardziej trafną odpowiedź, mniej zaś było takich osób wśród turystów z Pomorza Gdañskiego (30%).

Ponadto, prawie co druga osoba zwiàzana z turystykà i/lub ekologią miała prawidłowe skojarzenia, podczas gdy wśród pozostałych badanych odsetek ten wyniósł 36%.

Jeśli zestawimy odpowiedzi badanych turystów ze skojarzeniami gimnazjalistów¹², którzy równie¿ zostali poproszeni o podanie skojarzeñ z tym pojęciem, widać podobieñstwa, jeśli chodzi o odsetek osób, które miały prawidłowe skojarzenia z pojęciem Natura 2000. Równie¿ w przypadku braku skojarzeñ, wyniki te były niemal identyczne.

¹² Por. Stanaszek A., Têdziagolska M. (2011) Młodzie¿ a Natura 2000. Raport z badania, InE, Warszawa.

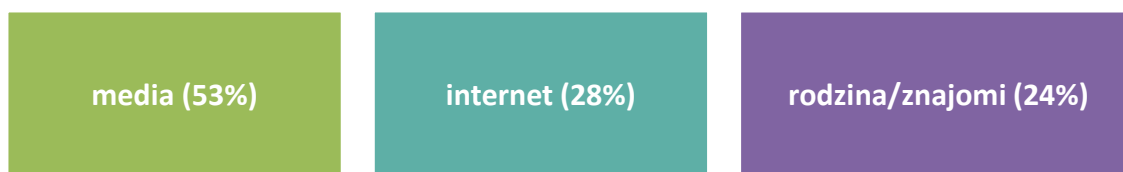
Dokładne zestawienie wyników dla tych dwóch grup badanych pokazuje poniższa tabelka.

Natura 2000 to:	Turyści	Gimnazjaliści
„obszary, na których ochronie podlegają określone typy siedlisk oraz gatunków roślin i zwierząt”	37%	36%
„specjalnie wydzielone obszary turystyczne”	16%	6%
„certyfikat dla gmin, które prowadzą politykę proekologiczną”	15%	10%
„obszary, na których prowadzona jest kampania UE na temat ekologii”	12%	28%
Trudno powiedzieć/nie wiem	21%	20%

Tab.4 Zestawienie wyników badania turystów oraz gimnazjalistów przedstawiających odpowiedzi na pytanie dotyczące skojarzeń z Naturą 2000.

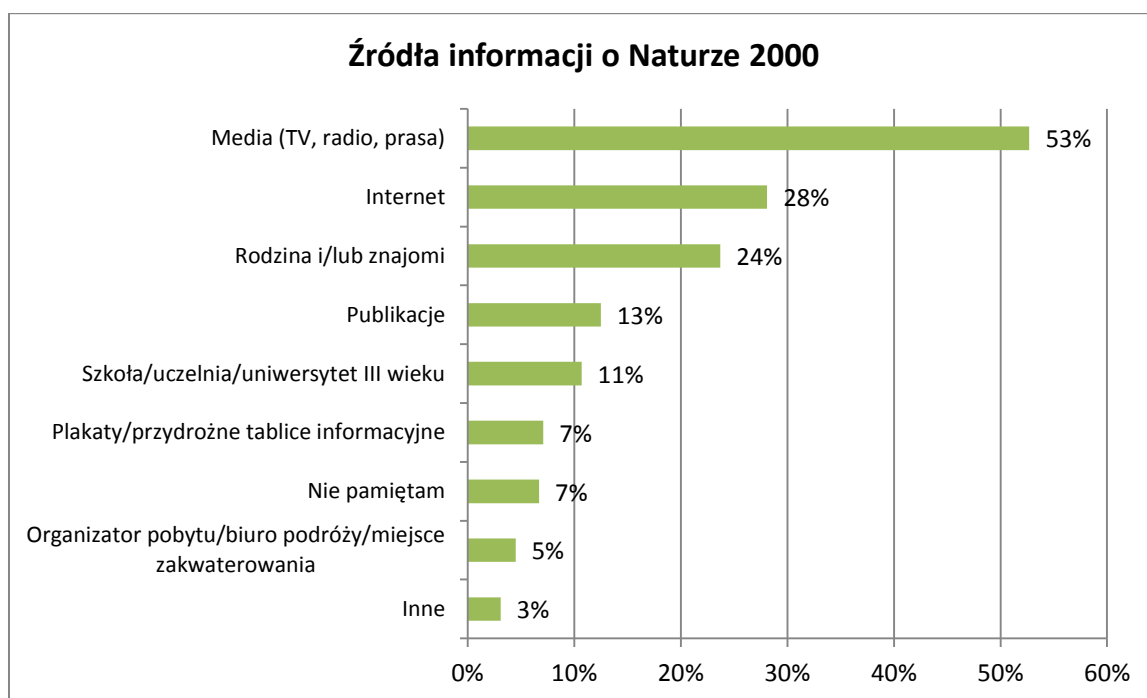
ŹRÓDŁA WIEDZY O NATURZE 2000

Główne źródła informacji na temat Natury 2000

Pytani o źródła wiedzy na temat Natury 2000 ankietowani wymieniali najczęściej **media (53%)** oraz **internet (28%)**. Co czwarta osoba dowiedziała się o tym od znajomych lub rodziny, natomiast na kolejnych miejscach wymieniane były publikacje (13%) oraz wiedza uzyskana w trakcie edukacji (11%). Jedynie 7% badanych jako źródło wiedzy wskazało plakaty lub przydrożne tablice informacyjne. Może to świadczyć o tym, iż kampania promocyjna na temat Natury 2000 w badanych regionach jest wciąż niewystarczająca ale również wskazywać na to, iż badani nie zwracają zbyt dużej uwagi na informacje przekazywaną za pomocą tego typu kanałów. Niewiele osób (5%) wskazało też na wiedzę uzyskiwaną od organizatora wyjazdu lub w miejscu zakwaterowania, co pokazuje, że podmioty te wciąż w niewystarczającym stopniu doceniają wartość Natury 2000 jako atrakcyjnego „produktu turystycznego”, który może przyciągać turystów w dane regiony, zwiększając jednocześnie ich wiedzę na ten temat i czyniąc z nich bardziej świadomych turystów.

Szczegółowe odpowiedzi na to pytanie pokazuje poniŹszy wykres.

Wykres 23 OdpowiedŹ na pytanie: *Skąd dowiedziaŹ(a) się Pan(i) o obszarze/obszarach „Natura 2000”? Proszę wskazaŹ wszystkie Źródła informacji na ten temat, N=224.*

Osoby z wyŹszym wykształceniem i ludzie w wieku 35-50 lat częściej niŹ pozostałe grupy wiekowe wskazują Internet jako ich Źródło wiedzy o Naturze 2000. Ci pierwsi chętniej niŹ osoby słabiej wykształcone sięgają również po publikacje.

JeŹli porównamy Źródła wiedzy o Naturze 2000 wśród badanych turystów i gimnazjalistów¹³ widaŹ pewne róŹnice, pokazujące, które kanały informacyjne sà wykorzystywane przez poszczególne grupy badanych. Okazuje się, iŹ turyŹci częściej czerpià swojà wiedzę z mediów, rzadziej natomiast z Internetu. Z kolei młodzię częściej poszukuje informacji w Internecie, rzadziej zaś czerpie informacje od rodziców i znajomych. Warto jednocześnie podkreŹliŹ, iŹ spory odsetek badanych gimnazjalistów zadeklarowaŹ, iŹ wiedzę na temat Natury 2000 zdobywa w szkole. Zestawienie tych danych przedstawiono w poniŹszej tabeli.

¹³ Por. Stanaszek A., Tędziagolska M. (2011) Młodzię a Natura 2000. Raport z badania, InE, Warszawa.

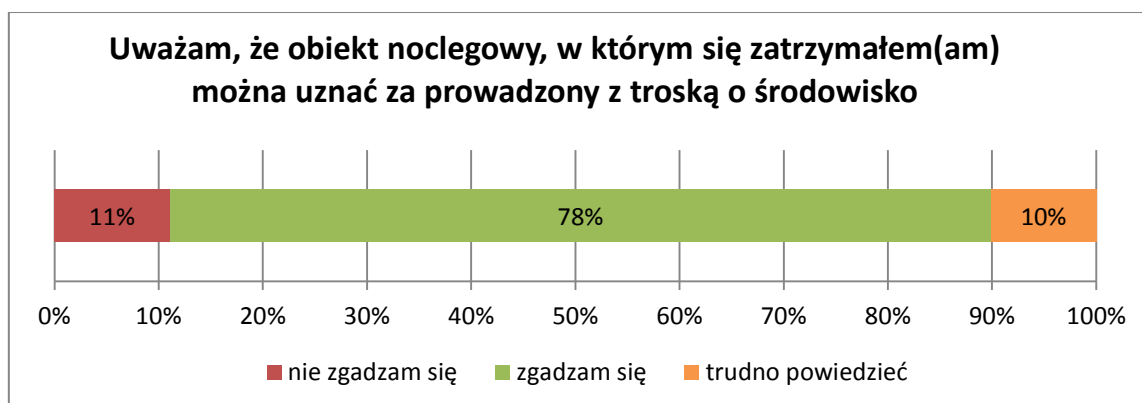
Źródła wiedzy o Naturze 2000	TuryŒci	GimnazjaliŒci
Media	53%	42%
Internet	28%	38%
Rodzina/znajomi	24%	13%
KsiąŒki/publikacje	13%	13%
Szkoła/uczelnia	11%	42%
Plakaty informacyjne	7%	12%
Nie pamiętam	7%	12%
Inne Źródła	3%	13%

Tab. 5 Zestawienie wyników badania turystów oraz gimnazjalistów przedstawiających odpowiedzi na pytanie dotyczące Źródeł wiedzy na temat Natury 2000.

3. OBIEKTY NOCLEGOWE OCZAMI TURYSTÓW

Respondenci zostali poproszeni o ocenę obiektów noclegowych, w których się zatrzymali, a w szczególności o odpowiedź na pytanie, na ile miejsca te s¸ prowadzone z trosk¸ o Œrodowisko oraz jakie dzia¸ania przyjazne Œrodowisku s¸ w nich praktykowane.

Ponad ¾ badanych uwaŒa, Œe obiekt, w którym się zatrzymali jest prowadzony z trosk¸ o Œrodowisko, a co dziesi¸ta osoba mia¸a odmienne zdanie na ten temat. Tyle samo osób nie potrafi¸o udzieli¸ jednoznacznej odpowiedzi, co moŒe Œwiadczy¸ o tym, Œe nie czuli się na tyle kompetentni, aby móc to rzetelnie oceni¸ albo teŒ kwestie te nie maj¸ dla nich większego znaczenia i nie zwrócili na to uwagi w trakcie swojego pobytu.

Wykres 24 Odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny tego, czy obiekt noclegowy, w którym zatrzymali się respondenci jest moŒna uzna¸ za prowadzony z trosk¸ o Œrodowisko, N=500.

Najwięcej respondentów zgadzających się z tym stwierdzeniem było w grupie, która zatrzyma¸a się w oŒrodkach wypoczynkowych (89%). Osoby, które nocowa¸y w innych typach obiektów rzadziej

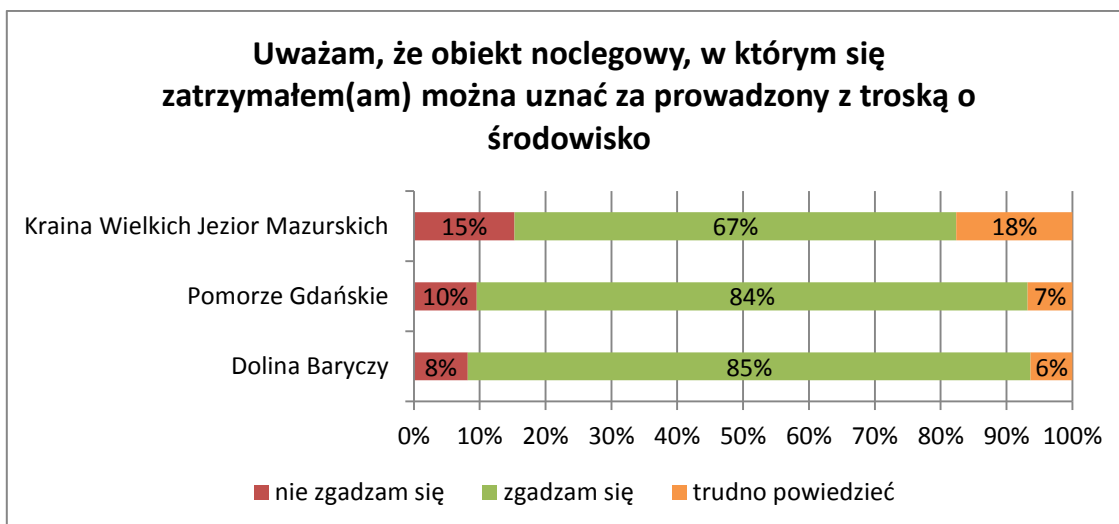
wybierały tę odpowiedź, przy czym najmniej było takich osób wśród turystów, którzy wypoczywali w kwaterach prywatnych. Szczegółowe zestawienie odpowiedzi na to pytanie, z uwzględnieniem różnych typów obiektów, przedstawia poniŝszy wykres.

Wykres 25 Odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny tego, czy obiekt noclegowy, w którym zatrzymali się respondenci jest moŝna uznać za prowadzony z troskà o ŝrodowisko z podziałem na miejsce zakwaterowania respondenta.

Moŝna równieŝ zauwaŝyć, ŝe osoby z wyŝszym wykształceniem sà bardziej ostroŝne w ocenie swojego miejsca zakwaterowania z punktu widzenia troski o ŝrodowisko: 70% zgodziło się z odczytanym przez ankietera zdaniem, podczas gdy w grupie osób nie posiadajàcych wyŝszego wykształcenia ten odsetek był znacznie wyŝszy (82%). Jednocześnie osoby z wyŝszym wykształceniem dwa razy częściej niŝ pozostałe wybierały odpowiedź „trudno powiedzieć” (16% vs 8%).

Najwięcej osób, które zgodziły się z tym stwierdzeniem odpoczywało na terenie Pomorza Gdańskiego oraz w Dolinie Baryczy (85%), zaŝ nieco rzadziej z tym stwierdzeniem zgadzali się turyŝci wypoczywajàcy na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (67%). W tej ostatniej grupie prawie co piàty badany nie udzielił jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie, co moŝe wynikać z faktu spędzania urlopu „pod ŝaglami” i trudności z ocenà swoich proekologicznych zachowań w takim miejscu.

Wykres 26 Odpowiedzi na pytanie dotycz ce oceny tego, czy obiekt noclegowy, w którym zatrzymali się respondenci jest moŒna uzna  za prowadzony z trosk  o  rodowisko z podziałem na miejsce pobytu respondenta, N=500.

Podsumowuj c, turystom przebywającym w o rodkach wypoczynkowych oraz hotelach łatwiej – niŒ pozostałym respondentom – jest odpowiedzieć na pytanie, czy obiekt, w którym się zatrzymali jest prowadzony z trosk  o  rodowisko. Wynika to prawdopodobnie faktu, iŒ w tego typu obiektach kładzie się zazwyczaj wi kszy nacisk na polityk  informacyjną dotyczą podejmowanych dzia a : goście hotelowi częściej są informowani o stosowanych praktykach proekologicznych i są oni w nie w cznani (np. pojawiają się informacje na temat zmiany ręczników, a gościom pozostawia się decyzję, czy chc  czy nie codziennej zmiany ręczników i pościeli). Jednocześnie, częstszy brak zdania respondentów przebywających w pozostałych obiektach noclegowych, gdzie tego typu „kampania informacyjna” nie jest prowadzona, moŒe  wiadczy  o braku wiedzy wśród badanych – nie wiedz  oni dokładnie, jakie działania są podejmowane i jakimi kryteriami mieliby się w związku z tym kierowa  przy ocenie danego obiektu. MoŒe to równieŒ  wiadczy  o tym, iŒ w przypadku tych obiektów, które zostały gorzej ocenione pod tym wzg lde, właściciele nie uświadamiają sobie jeszcze do końca, Œe „proekologiczno  ” danego obiektu moŒe by  jego dodatkowym atutem. „Zielony marketing” – o ile faktycznie idzie za tym realizacja konkretnych dzia a  proekologicznych, moŒe zwi kszy  konkurencyjność danego obiektu w stosunku do tych miejsc, w których tego typu praktyki nie są jeszcze stosowane.

DZIAŁANIA PROEKOLOGICZNE W OBIEKTACH TURYSTYCZNYCH

Tury ci zostali zapytani o to, jakie działania proekologiczne prowadzone są, wedle ich wiedzy, w obiektach noclegowych, w których się zatrzymali. NaleŒy podkre li , iŒ tury ci nie mówili tu o faktach, ale raczej o tym, co zauwaŒyli w trakcie swojego pobytu w danym obiekcie turystycznym.

Najwięcej, bo ponad połowa respondentów, zauwaŒy a, Œe obiekty, w których odpoczywali prowadziły **segregacj  odpadów**, udostępniając w tym celu odpowiednie pojemniki. Blisko 40%

badanych zwróciło uwagę na istnienie **ciekawej oferty programów rekreacyjnych zapewniających kontakt z przyrodą**, a niemal tyle samo zauważyło zastosowanie **energooszczędnych żarówek**. Z kolei ponad 1/3 badanych uznała, że w obiekcie, w którym są dba się o **oszczędzanie wody**, natomiast ponad ¼ dostrzegła zastosowanie **oświetlenia z czujnikiem ruchu**. Co czwarty ankietowany uważa z kolei, że dba się tam o promocję kuchni regionalnej, natomiast 14% zwróciło uwagę na fakt, iż obiekt, w którym odpoczywają oferuje gościom potrawy z produktów ekologicznych.

Zastosowanie paneli słonecznych czy własnej oczyszczalni ścieków wymieniło nie więcej niż 20 badanych w każdej z wymienionych kategorii obiektów, co może świadczyć o tym, iż z jednej strony nie są one jeszcze zbyt popularnym rozwiązaniem stosowanym w obiektach turystycznych, z drugiej mogą być położone w miejscu bezpośrednio niedostępnym dla gości i choć są one stosowane turyści, jeśli nie ma dodatkowych informacji na ten temat, nie mają szansy się o tym dowiedzieć.

Warto jednak pamiętać, iż wyniki te nie dotyczą stanu faktycznego w danych obiektach noclegowych, a jedynie subiektywnej oceny dokonanej przez respondentów. Być może respondenci nie zwrócili uwagi na wszystkie aspekty, o które zostali zapytani lub nie mieli okazji się o nich przekonać w trakcie swojego pobytu. Szczegółowe zestawienie odpowiedzi na to pytanie przedstawia poniższy wykres.

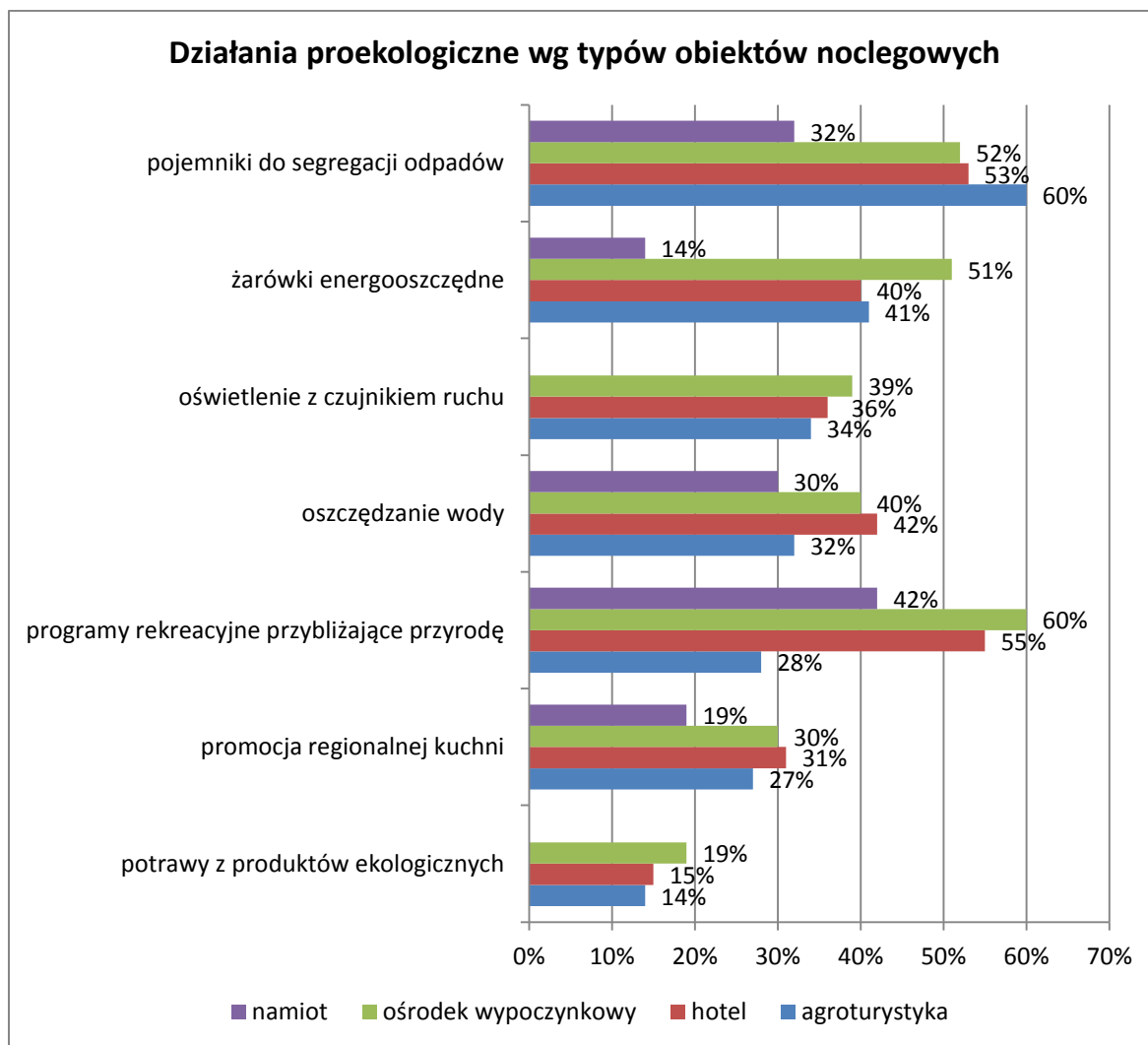

Wykres 27 Odpowiedź na pytanie dotyczące działań proekologicznych prowadzonych w obiektach noclegowych, w których zatrzymali się respondenci. Wyniki nie sumują się do 100% - respondent ustosunkowywał się kolejno do każdej z wymienionych kwestii udzielając odpowiedzi tak/nie, N=500.

JeŹli przyjrzymy siê temu, jakie działania proekologiczne wymienili badani turyŹci w poszczególnych typach obiektów, wiðać róŹnice w tym zakresie.

- **Pojemniki do segregacji odpadów**, najczêŹciej zauwaŹali badani mieszkajcy w gospodarstwach agroturystycznych, najrzadziej natomiast ich istnienie zauwaŹali turyŹci, którzy zatrzymali siê na polach namiotowych.
- Co drugi turysta nocujcy w oŹrodku wypoczynkowym zauwaŹył **Źarówki energooszczêdne**, badani z pozostałych typów obiektów zauwaŹali je nieco rzadziej.
- **OŹwietlenie z czujnikiem ruchu** zauwaŹono w nieco ponad 1/3 obiektów – bez wzglêdu na ich typ.
- JeŹli chodzi o **oszczêdzanie wody**, najlepiej ocenione zostały pod tym wzglêdem oŹrodk wypoczynkowe i hotele, nieco gorzej zaŹ pozostałe obiekty.
- Jak wynika z opinii badanych, w **organizowaniu programów rekreacyjnych** prym wiða oŹrodk wypoczynkowe i hotele (prawdopodobnie jednak turyŹci interpretowali kategoriê „programy rekreacyjne przybliŹajcy przyrodê” szeroko i mogli zaliczyæ do nich np. kulig i ognisko dla goŹci), zdecydowanie gorzej natomiast ocenione zostały pod tym wzglêdem gospodarstwa agroturystyczne.

NaleŹy teŹ podkreŹliæ, iŹ nie była to ocena stanu faktycznego, a jedynie opinie turystów w tym zakresie. Szczegółowe zestawienie odpowiedzi przedstawia poniŹszy wykres.

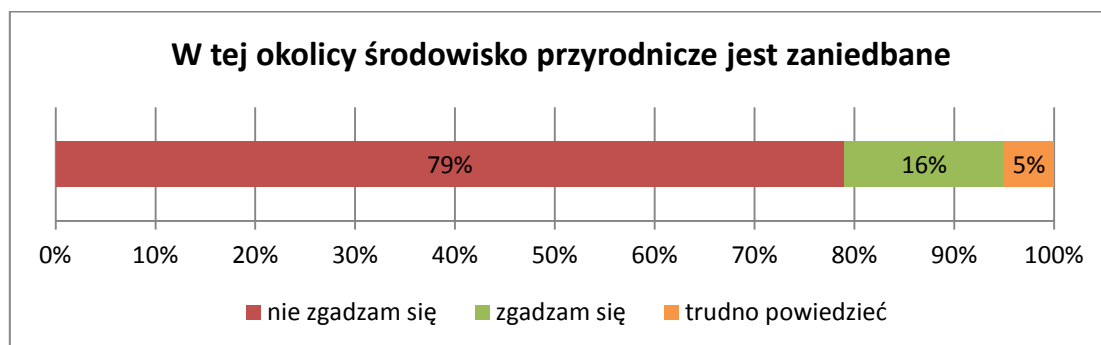

Wykres 27 Odpowiedź na pytanie dotyczące działań proekologicznych prowadzonych w obiektach noclegowych, w których zatrzymali się respondenci w zestawieniu z typem obiektu noclegowego, N=500.

Warto podkreślić, iż wśród osób wypoczywających na kempingu lub na jachcie niewielki odsetek dostrzegł działania proekologiczne w miejscu noclegu. Przyczyną może być spędzanie urlopu „pod żaglami” czy „na dziko, poza polem namiotowym” i ocenianie własnych działań jako nieekologicznych (np. niesegregowanie śmieci, zanieczyszczanie wód). Jednak może to również oznaczać, że na polskich polach kempingowych brakuje proekologicznych rozwiązań i turyści nie mają możliwości praktykowania tego typu zachowań.

4. TURYSŒCI WOBEC PRZYRODY I JEJ OCHRONY

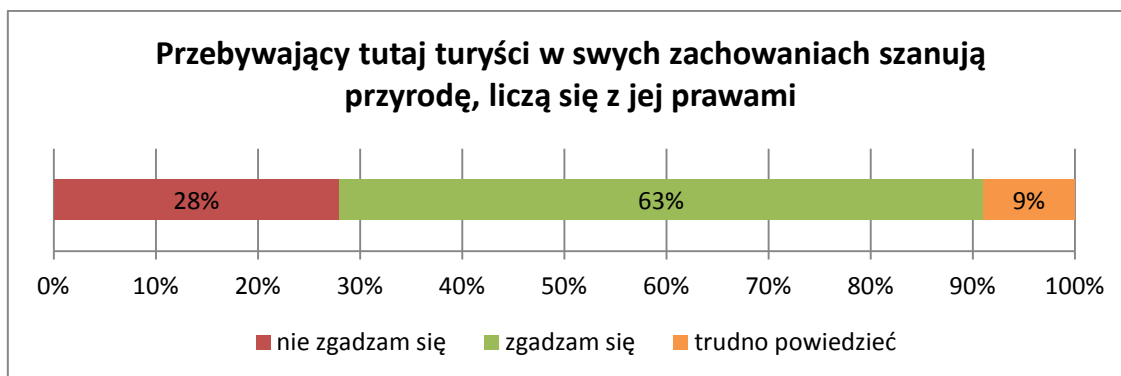
TurysŒci z regionów objętych badaniem bardzo pozytywnie oceniają stan Œrodowiska przyrodniczego w miejscu, w którym spędzają urlop – prawie 80% uzna, Œe nie jest ono zaniedbane.

Wykres 28 Odpowiedzi na pytanie dotyczce oceny tego, czy Œrodowisko przyrodnicze w okolicy jest zaniedbane, N=500.

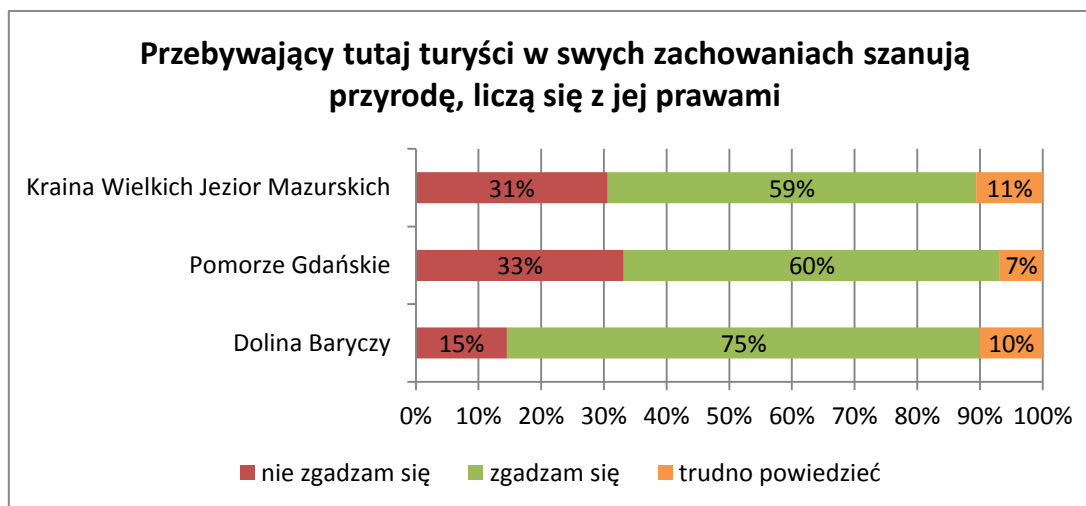
Warto jednak pamitaŒ, Œe badanie być przeprowadzane w miejscach w Polsce o szczególnych walorach przyrodniczych stąd nie powinny dziwiŒ tak pozytywne oceny respondentów.

Badani są bardziej ostroŒni w ocenie zachowan turystów. Prawie $\frac{3}{4}$ ankietowanych uwaŒa, Œe przebywający turysŒci swoim zachowaniem szanuj przyrod, licząc się z jej prawami, ale przeciwnego zdania jest wicej niŒ co 4 respondent. Surowszy w ocenach s badani z wyŒszym wykształceniem (32% nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, wŒród pozostałych grup 26%).

Wykres 29 Odpowiedzi na pytanie dotyczce oceny tego, czy turysŒciw swoich zachowaniach szanuj przyrod i licząc się z jej prawami, N=500.

Najbardziej pozytywną opini na temat turystów mają respondenci wypoczywajcy w Dolinie Baryczy – $\frac{3}{4}$ z nich zgodziło się z takim stwierdzeniem, podczas gdy w pozostałych dwóch regionach odpowiedzi twierdziej udzieliło 60% badanych, a jednoczeŒnie co trzeci badany oceni, iŒ turysŒci przebywający na tych terenach nie szanuj przyrody.

Wykres 30 Odpowiedzi na pytanie dotycz¹ce oceny tego, czy turyŒci w swoich zachowaniach szanuj¹ przyrod¹ i licza si¹ z jej prawami. Zestawienie odpowiedzi z uwzgl¹dnieniem miejsca wypoczynku.

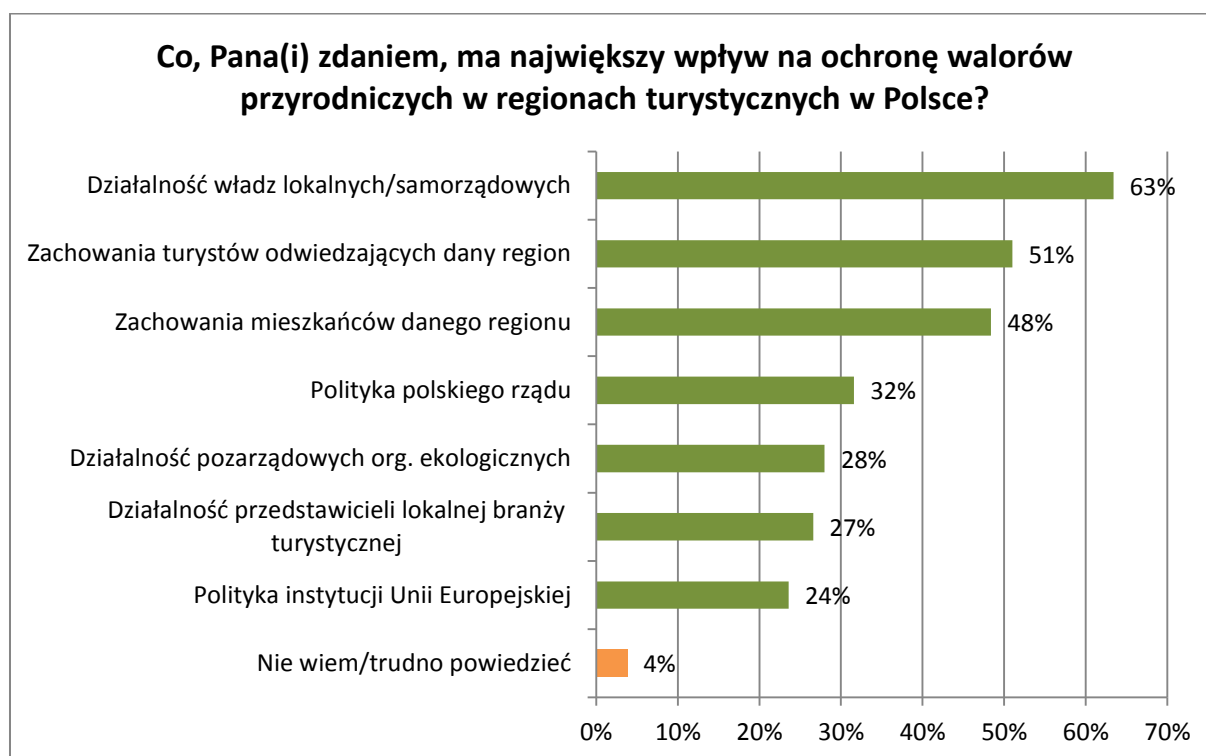
CZYNNIKI WPŁYWAJ¹CE NA OCHRON¹ PRZYRODY W REGIONACH TURYSTYCZNYCH

Respondenci zostali poproszeni o wybranie trzech, ich zdaniem najistotniejszych czynników, wpŁywaj¹cych na ochron¹ walorów przyrodniczych w regionach turystycznych w Polsce¹⁴.

- Na pierwszym miejscu znalazła si¹ działalnoŒć w³adz lokalnych, któr¹ wskazało blisko ⅓ ankietowanych.
- Drugim najcz¹Œciej wskazywanym czynnikiem by³y zachowania turystów odwiedzaj¹cych dany region – wymieni³a je po³owa ankietowanych.
- Nie mniej waŒne, zdaniem respondentów, s¹ zachowania mieszkañców danego regionu – wskaza³ je niemal co drugi pytany.
- Na dalszych miejscach znalaz³y si¹ takie kwestie jak: polityka polskiego r¹du wymieniona przez blisko ⅓ badanych oraz działalnoŒć organizacji pozarządowych zajmuj¹cych si¹ ekologią (28%), a takŒe działalnoŒć przedstawicieli lokalnej branŒy turystycznej (27%).
- Dla co czwartej badanej osoby waŒnym czynnikiem jest takŒe polityka instytucji Unii Europejskiej prowadzona w tym obszarze.

¹⁴ Dok³adne pytanie w ankiecie brzmia³o: *Co, Pana(i) zdaniem, ma najwi¹kszy wpŁyw na ochron¹ walorów przyrodniczych w regionach turystycznych w Polsce?* Z poniŒszej listy prosz¹ wybra³ nie wi¹cej niŒ trzy najwaŒniejsze czynniki i uszeregowac je w kolejnoŒci od najwaŒniejszego (1) do mniej waŒnych (2,3).

Szczegółowe wyniki zostały przedstawione na poniŹszym wykresie.

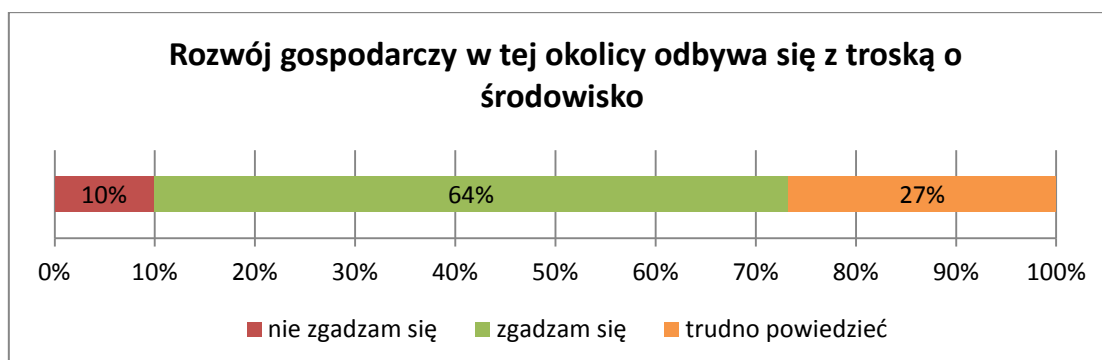

Wykres 31 Odpowiedź na pytanie: *Co, Pana(i) zdaniem, ma największy wpływ na ochronę walorów przyrodniczych w regionach turystycznych w Polsce? Z poniŹszej listy proszę wybrać nie więcej niŹ trzy najwaŹniejsze czynniki i uszeregować je w kolejności od najwaŹniejszego do mniej waŹnych. Wyniki nie sumują się do 100% - respondent mógł wybrać więcej niŹ jedną odpowiedź. N=500*

W przypadku odpowiedzi na to pytanie widać pewne różnice w zależności od wykształcenia respondentów. Osoby z wyŹszym wykształceniem częściej uważają, Źe wiêkszy wpływ mają sami mieszkańcy i turyści odwiedzający dany region, natomiast pozostali badani wiêkszą wagę przywiązują do działalności władz lokalnych i polityki Unii Europejskiej w tym zakresie, przenosząc odpowiedzialność za sprawy przyrody na instytucje zewnêtrzne.

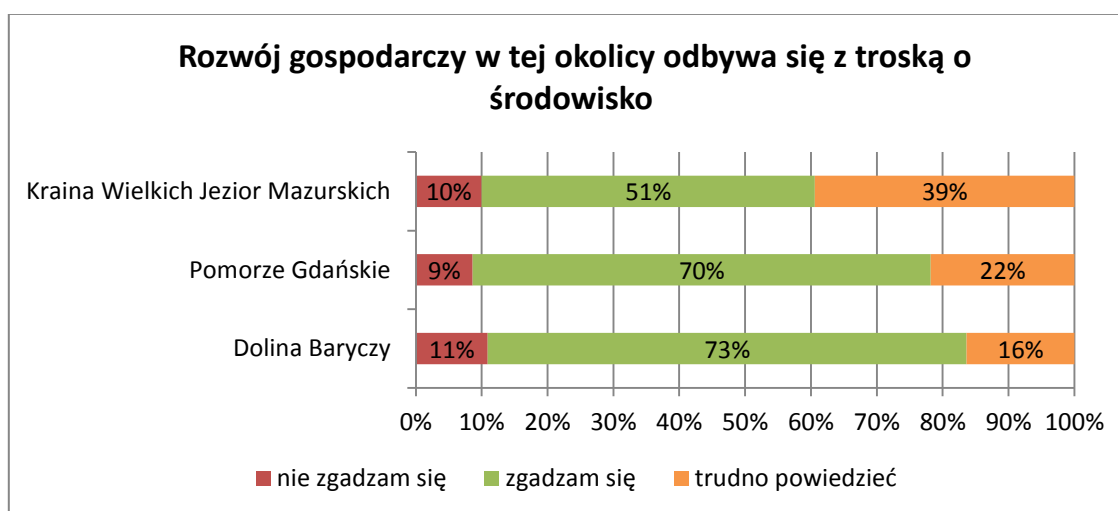
ROZWÓJ GOSPODARCZY A ŚRODOWISKO

Blisko $\frac{3}{4}$ badanych zgodziło się ze stwierdzeniem, że rozwój gospodarczy w okolicy, w której odpoczywają odbywa się z troską o środowisko, a co dziesiąta osoba miała odmienne zdanie. Warto podkreślić, że w przypadku tego pytania ponad $\frac{1}{4}$ ankietowanych nie miała zdania na ten temat, prawdopodobnie uznając że okres ich wypoczynku w danym miejscu jest zbyt krótki, by wyrobić sobie jednoznaczną opinię na ten temat.

Wykres 32 Odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny tego, czy rozwój gospodarczy okolicy odbywa się z troską o środowisko, N=500.

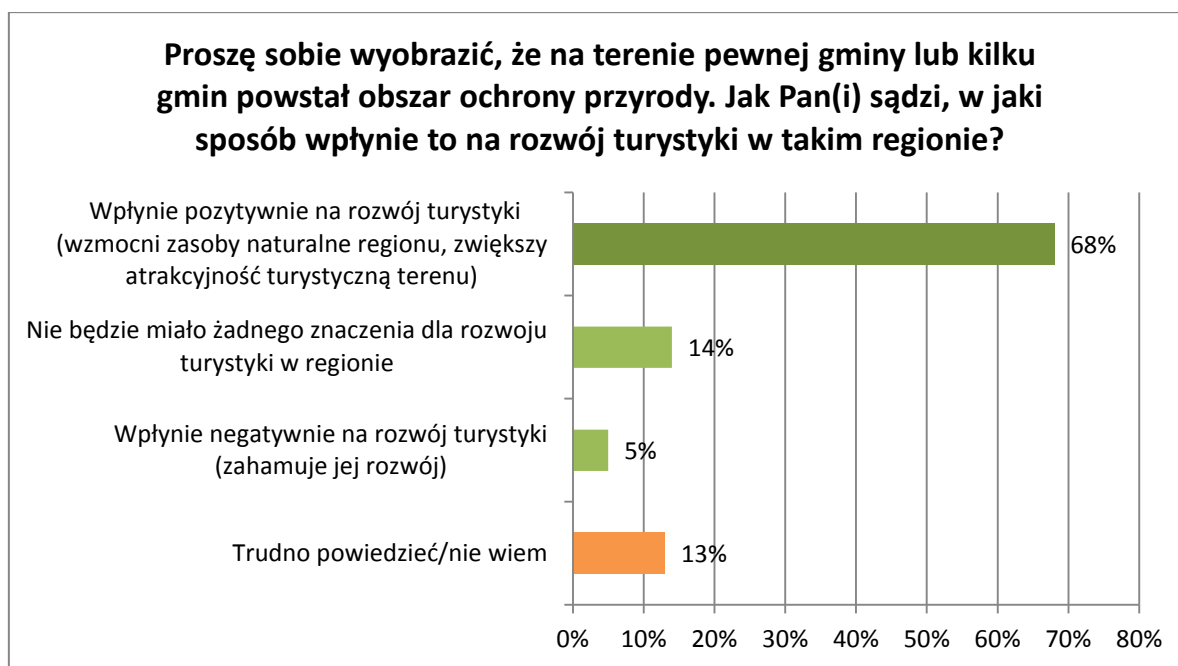
Z opinią, iż rozwój gospodarczy odbywa się z troską o środowisko zgodziła się blisko $\frac{3}{4}$ respondentów odpoczywających w Dolinie Baryczy i 70% turystów, którzy przyjechali na Pomorze Gdańskie. Z kolei gorzej został oceniony rozwój gospodarczy przez turystów odpoczywających w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich – połowa respondentów oceniła, że jest on prowadzony z troską o środowisko, przy czym warto odnotować, że bardzo duża część turystów przebywających w tym regionie nie miała zdania na ten temat. Wyniki z podziałem na regiony przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33 Odpowiedzi na pytanie dotyczące oceny tego, czy rozwój gospodarczy okolicy odbywa się z troską o środowisko, N=500.

ROZWÓJ TURYSTYKI A POWSTANIE OBSZARU CHRONIONEGO

Ponad ⅔ badanych uważa, że utworzenie obszaru ochrony przyrody wpłynie pozytywnie na rozwój turystyki danego regionu, zwiększając tym samym jego atrakcyjność, a 5% ankietowanych jest zdania, że takie działanie będzie miało negatywny wpływ, hamując rozwój turystyki na danym obszarze. Pokazuje to, iż badani uznają, iż istnienie tego typu obszaru jest atutem zwiększającym atrakcyjność danego terenu i może on przyciągnąć większą liczbę turystów, przyczyniając się tym samym do rozwoju danego regionu.

Wykres 34 Odpowiedź na pytanie: *Proszę sobie wyobrazić, że na terenie pewnej gminy lub kilku gmin powstał obszar ochrony przyrody (np. park narodowy, park krajobrazowy, rezerwat, „Natura 2000”). Jak Pan(i) sądzi, w jaki sposób wpłynie to na rozwój turystyki w takim regionie?* N=500.

5. WYNIKI BADANIA W UKŁADZIE REGIONALNYM

Poniżej przedstawiono zestawienie wyników z podziałem na regiony turystyczne, w których przeprowadzono badanie.

DOLINA BARYCZY

Charakterystyka respondentów

Miejsce stałego zamieszkania	Województwo Zdecydowaną większość badanych stanowią mieszkańcy dwóch województw: dolnośląskiego(65%) i małopolskiego (29%). Wielkość miejscowości Prawie połowa (47%) respondentów to mieszkańcy dużych miast, powyżej 500 000 mieszkańców, Drugą co do liczebności grupą (28%) są mieszkańcy miast liczących między 20 000 a 50 000 mieszkańców.
Wykształcenie badanych	Turyści wypoczywający w Dolinie Baryczy są stosunkowo najslabiej wykształceni w porównaniu z badanymi z pozostałych regionów: 18% deklaruje ukończenie szkoły wyższej, a 29% zasadniczej szkoły zawodowej.
Grupa społeczno-zawodowa	Urlop tutaj spędzają przede wszystkim emeryci (21%), robotnicy wykwalifikowani (17%) oraz uczniowie i studenci (15%). Jest to jednocześnie też region, w którym te grupy społeczno-zawodowe są najliczniej reprezentowane.
Czas pobytu	Zdecydowana większość badanych (72%) przebywała na urlopie trwającym od 4 do 10 dni, Co 10 osoba odpoczywała więcej niż 11 dni, ale nie dłużej niż dwa tygodnie. 8% dłużej niż 14 dni.
Zakwaterowanie	41% badanych mieszka w gospodarstwie agroturystycznym lub innych prywatnych kwaterach, 33% w ośrodku wypoczynkowym, 18% w prywatnym domu letniskowym, mniej niż 10% pod namiotem, na kempingu lub na jachcie.

Region ten ma **najwiêkszy odsetek** turystów, dla których du¿e znaczenie ma **mieszkanie w obiekcie z certyfikatem ekologicznym** (56%)

TuryŒci z tego regionu **najlepiej ocenili zachowania innych turystów**: 3/4 z nich uznało, ¿e przebywaj¹cy tutaj turyŒci szanuj¹ przyrodê i licz¹ siê z jej prawami.

Badani z tego regionu najczêŒciej **informacje o miejscu wypoczynku** czerpali od rodziny i znajomych.

W porównaniu z innymi regionami turyŒci wypoczywaj¹cy w Dolinie Baryczy cenili sobie przede wszystkim **ciszê i spokój oraz atrakcyjne ceny**, co zwi¹zane jest ze statusem spo³eczno-ekonomicznym badanych (du¿a grupa emerytów oraz uczniów i studentów).

TuryŒci wypoczywaj¹cy w tym regionie s¹ **najbardziej Œwiadomi istnienia obszarów Natura 2000 w okolicy** - prawie po³owa s³ysza³a o takich obszarach w okolicy spêdzania urlopu.

Region ten ma najwiêkszy odsetek turystów (41%) deklaruj¹cych, ¿e obecnoŒæ obszarów **Natura 2000 by³a wa¿nym lub bardzo wa¿nym kryterium wyboru miejsca wypoczynku**.

Blisko 3/4 badanych odpoczywaj¹cych w tym regionie uwa¿a, i¿ **rozwój gospodarczy tej okolicy odbywa siê z trosk¹ o Œrodowisko**.

Blisko 3/4 badanych odpoczywaj¹cych w tym regionie uwa¿a, i¿ przebywaj¹cy tutaj **turyŒci w swych zachowaniach szanuj¹ przyrodê, licz¹ siê z jej prawami**.

POMORZE GDAŃSKIE

Charakterystyka respondentów

Miejsce stałego zamieszkania	Województwo Co 4 badany mieszka na terenie województwa mazowieckiego – to najliczniej reprezentowane województwo. Na kolejnym miejscu znalazły się województwa łódzkie i śląskie – więcej niż co 10 badany (odpowiednio 13% i 11%) pochodził z każdego z nich. Mieszkańcy województwa pomorskiego stanowili 9% badanych. Wielkość miejscowości Badani to mieszkańcy przede wszystkim dużych miast: nieco więcej niż co 5 badany (22%) pochodzi z miasta liczącego między 100 000 a 500 000 mieszkańców, a co 4 badany z miasta liczącego więcej niż pół miliona mieszkańców. Kolejną co do liczebności grupę stanowią mieszkańcy miast między 20 000 a 50 000 mieszkańców. Mieszkańcy wsi, małych miasteczek (do 20 000 mieszk.) i miast od 50 000 do 100 000 stanowią mniej więcej równoliczne grupy (ok. 11-12%).
Wykształcenie badanych:	27% respondentów deklaruje posiadanie wykształcenia wyższego, 64% ma wykształcenie średnie (z przede wszystkim liceum lub technikum).
Grupa społeczno-zawodowa:	Największy odsetek badanych z tego regionu to: emeryci (14%), robotnicy wykwalifikowani (12%) ale również pracownicy wyższego szczebla: średni personel techniczny (11%) i przedstawiciele wolnych zawodów/specjaliści.
Czas pobytu:	Prawie 60% badanych przebywało na urlopie trwającym od 4 do 10 dni. Co 3 osoba zdecydowała się na urlop trwający od 11 do ponad dwóch tygodni (najwięcej w porównaniu z innymi regionami).
Zakwaterowanie:	58% respondentów zatrzymało się w gospodarstwie agroturystycznym/kwaterach prywatnych, 17% w hotelu/pensjonacie, 13% mieszka pod namiotem/na kempingu/jachcie. W ośrodku wypoczynkowym lub prywatnym domku letniskowym spędza urlop mniej niż 10% badanych.

TuryŒci z tego regionu przywiązuj najwiksze znaczenie do tego, aby w trakcie urlopu m skorzysta z usług profesjonalnego przewodnika przekazującego wiedz o przyrodzie (51% vs. 37% w pozostałych regionach)

Region ten ma **najwikszy odsetek** turystów deklarujących, e duże znaczenie ma dla nich **aktywne spdzanie urlopu** (65% vs 50% w pozostałych regionach)

Dla wczasowiczów z terenu Pomorza Gdaskiego waniejsze niż w pozostałych grupach były **ciekawe zabytki oraz imprezy jako motywacja do przyjazdu w dane miejsce.**

Badani wypoczywajcy na Pomorzu Gdaskim mają **najmniejŒ wiedz o okolicznych obszarach Natura 2000** - wiedział o nich co 5 badany.

70% badanych odpoczywających w tym regionie uwaa, iż **rozwój gospodarczy tej okolicy odbywa się z trosk o Œrodowisko.**

60% badanych odpoczywających w tym regionie uwaa, iż przebywający tutaj **turyŒci w swych zachowaniach szanuj przyrod**, licz się z jej prawami, zaŒ 1/3 respondentów ma przeciwn zdanie na ten temat.

KRAINA WIELKICH JEZIOR MAZURSKICH

Charakterystyka respondentów

Miejsce stałego zamieszkania	Województwo Badani turyści przyjechali tutaj na urlop przede wszystkim z województwa mazowieckiego – pochodziło stamtąd prawie 40% respondentów. Kolejne grupy były mniej więcej równoliczne: woj. śląskie (11%), warmińsko-mazurskie (10%) i wielkopolskie (10%). Wielkość miejscowości Badani to mieszkańcy przede wszystkim dużych miast: 28% badanych pochodzi z miasta liczącego między 100 000 a 500 000 mieszkańców, a 24% z miasta liczącego więcej niż pół miliona mieszkańców. Mieszkańcy wsi, małych miasteczek (do 20 000 mieszk.) i od 20 000 do 100 000 to równoliczne grupy – w każdej z nich jest 15% respondentów. Najmniej badanych zamieszkuje miasta liczące od 50 000 do 100 000 mieszkańców (4%).
Wykształcenie badanych	Respondenci spędzający urlop na tym terenie są najlepiej wykształceni: 37% z nich deklaruje ukończenie studiów.
Grupa społeczno-zawodowa	Struktura społeczno-zawodowa turystów z tego regionu znacznie różni się od pozostałych głównie ze względu na wykształcenie badanych. Są to przede wszystkim: specjaliści/przedstawiciele wolnych zawodów, prywatni przedsiębiorcy oraz pracownicy administracyjno-biurowi i emeryci (przedstawiciele każdej z tych grup stanowią 12% wszystkich respondentów z tego regionu).
Czas pobytu:	Badani na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich to prawie w połowie turyści, którzy zdecydowali się na krótki wypoczynek, nie przekraczający tygodnia (49%).
Zakwaterowanie	Najwięcej badanych turystów z tego regionu mieszka na kempingach/pod namiotem/na jachcie (40%), co związane jest ze spędzaniem urlopu „na łódkach”. 23% zatrzymało się w ośrodku wypoczynkowym, 19% na kwaterach prywatnych/w gospodarstwie agroturystycznym, 12% hotelu/pensjonacie. Mniej niż 10% respondentów mieszka w prywatnym domku letniskowym.

Badani z tego regionu **najmniejsze znaczenie** w porównaniu z pozostałymi regionami przywiązują **do mieszkania w obiekcie z certyfikatem ekologicznym**.

Region ten ma **największy odsetek turystów**, którym **nie zależy na aktywnym wypoczynku w trakcie urlopu** (30% badanych deklaruje, że "nie ma to dla nich żadnego znaczenia, w pozostałych regionach było to 11 i 9%).

Turyści z tego regionu **w najmniejszym stopniu brali pod uwagę obecność obszarów Natura 2000** podejmując decyzję o wyborze miejsca urlopu.

Co 10 respondent z tego regionu przyznał, że obszar Natura 2000 był dla niego ważnym lub bardzo ważnym kryterium wyboru tego miejsca na wypoczynek, podczas gdy w Dolinie Baryczy było to 41% badanych, a na Pomorzu Gdańskim 25%.

Region ten ma **największy odsetek turystów** dla których ważną motywacją **do przyjazdu na urlop były walory przyrodnicze i życie towarzyskie, rozrywka**.

Jedynie połowa badanych odpoczywających w tym regionie uważa, iż **rozwój gospodarczy tej okolicy odbywa się z troską o środowisko**, natomiast 39% nie ma zdania na ten temat.

59% badanych odpoczywających w tym regionie uważa, iż przebywający tutaj **turyści w swych zachowaniach szanują przyrodę**, liczą się z jej prawami, zaś prawie 1/3 respondentów ma przeciwne zdanie na ten temat.

6. GRUPY „PROEKOLOGICZNE” – PROFILE RESPONDENTÓW

W oparciu o udzielane przez respondentów odpowiedzi zostały wyodrębnione dwie grupy „proekologiczne” oraz jedna „kontr grupa” – turystów nie zainteresowanych przyrodą.

GRUPA „EKO TURYSTÓW”

Przedstawiciele tej grupy to osoby o dużej świadomości ekologicznej i wrażliwości przyrodniczej.

W jej skład weszli respondenci, którzy jednocześnie¹⁵:

- ✓ Przywiązują duże znaczenie do aktywnego spędzania urlopu;
- ✓ Przywiązują duże znaczenie do wypoczynku w miejscach o szczególnych walorach przyrodniczych;
- ✓ Przywiązują duże znaczenie do spędzania urlopu w sąsiedztwie szlaków przyrodniczych, ekotras;
- ✓ Deklarują znajomość obszarów Natura 2000 w okolicy;
- ✓ Potrafią wskazać najbardziej trafną definicję obszarów Natura 2000.
- ✓ Przywiązują duże znaczenie do poznawania w trakcie urlopu kultury i tradycji lokalnej;
- ✓ Przywiązują duże znaczenie do tego, aby w trakcie urlopu móc skorzystać z usług profesjonalnego „przewodnika po przyrodzie”;

¹⁵ Osoby zaliczone do tej grupy jednocześnie odpowiadały w opisany sposób na wybrane pytania zadane w ankiecie.

- ✓ Przywiązują du¿e znaczenie do mieszkania w czasie urlopu w obiekcie z certyfikatem ekologicznym;

Udział tej grupy w badanej populacji wyniósł 2% (11 respondentów).

Charakterystyka „Eko turystów”

Miejsce wypoczynku	„Eko turyści” wypoczywali w Dolinie Baryczy (6 z 11) i na Pomorzu Gdańskim (5 z 11).
Płeć	8 z 11 respondentów to kobiety .
Miejsce zamieszkania respondentów	7 z 11 osób to mieszkańcy dużych miast , powy¿ej 500 000 mieszkańców. 5 z 11 osób to mieszkańcy województwa dolnośląskiego , 3 mazowieckiego , po 1: wielkopolskiego, zachodniopomorskiego, podlaskiego.
Wykształcenie	3 osoby mają wykształcenie zasadnicze zawodowe , 4 średnie i maturalne , tyle samo wy¿sze .
Wiek	35-50 lat: 4 osoby; 51-65 lat: 6 osób; 1 osoba w wieku między 66 a 80 lat.
Grupa społeczno-zawodowa	5 respondentów to emeryci , 2 gospodynie domowe, 2 kadra kierownicza/specjaliści, 1 pracownicy biurowy, 1 robotnik niewykwalifikowany
Czas pobytu	6 osób przyjechało na 4-6 dni, 4 na wicej ni¿ 11 dni.
Zakwaterowanie	4 respondentów zatrzymało się w agroturystyce/kwaterach prywatnych, tyle samo w ośrodku wypoczynkowym; 2 w prywatnym domu letniskowym, 1 na kempingu/polu namiotowym/na jachcie.
Związek z turystyk/ochron rodowiska	10 z 11 respondentów nie zadeklarowała w ankiecie związku z turystyk i/lub ochron rodowiska .

Ponadto:

Zachowania proekologiczne w gospodarstwie domowym (deklaracje regularnych zachowaŃ)

- 8 z 11 respondentów deklaruje regularne stosowanie Źarówek energooszczędných
- Wszyscy badani oszczędzają wodę
- Wszyscy badani wyłączają nieuŹywany sprzęt elektroniczny
- 9 z 11 regularnie segreguje odpady
- 10 z 11 na zakupy bierze własną torbę
- 7 z 11 zuŹyte baterie wyrzuca do specjalnych pojemników
- 1 z 11 kupuje ekologiczną Źywność (7 robi to „od czasu do czasu”)

GRUPA TURYSTÓW SZCZEGÓLNIIE ZAINTERESOWANYCH KONTAKTEM Z PRZYRODĄ

W skład **tej grupy** weszli respondenci, którzy jednocześnie¹⁶:

- ✓ Przywiązują duŹe znaczenie do aktywnego spędzania urlopu;
- ✓ Przywiązują duŹe znaczenie do wypoczynku w miejscach o szczególnych walorach przyrodniczych;
- ✓ Przywiązują duŹe znaczenie do spędzania urlopu w sąsiedztwie szlaków przyrodniczych, ekotras;
- ✓ Deklarują znajomość obszarów Natura 2000 w okolicy;
- ✓ Potrafią wskazać najbardziej trafną definicję obszarów Natura 2000.

Grupa ta stanowi 9,5% wszystkich respondentów (47osób).

Charakterystyka turystów szczególnie zainteresowanych kontaktem z przyrodą

Miejsce wypoczynku	Dwie równoliczne grupy to badani wypoczywający w Dolinie Baryczy i na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich (po 17 osób z 47 – po 36%). 13 badanych (28%) spędza urlop na Pomorzu Gdańskim.
Płeć	Większość respondentów to kobiety (28 z 47 badanych) .
Miejsce zamieszkania respondentów	Wśród osób szczególnie zainteresowanych kontaktem z przyrodą mniejszość stanowią mieszkańcy wsi (2 osoby z 47) i średnich miast od 50 000 do 100 000. Mieszkańcy pozostałych typów miejscowości stanowią prawie równoliczne grupy (10 osób i 12 z największych miast) Najwięcej respondentów w tej grupie stanowią mieszkańcy województwa dolnośląskiego (12 osób), mazowieckiego (9 osób) i

¹⁶ Osoby zaliczone do tej grupy jednocześnie odpowiedziały w opisany sposób na następujące pytania kwestionariusza: pyt. nr 7 B, C, H, nr 8 i 10.

	wielkopolskiego (8 osób).
Wykształcenie	Co 3 respondent ma wykształcenie wyższe, prawie połowa średnie lub pomaturalne, co 4 ukończył zasadniczą szkołę zawodową. W grupie znalazła się jedna osoba z wykształceniem podstawowym.
Wiek	Ponad połowa badanych (53%) z tej grupy to osoby w wieku powyżej 50 lat.
Grupa zawodowa społeczno-zawodowa	11 respondentów to emeryci , 8 kadra kierownicza/specjaliści, 7 pracownicy biurowi, 6 robotnicy wykwalifikowani, 5 pracujący na własny rachunek, 4 średni personel/technicy, 3 gospodynie domowe. W grupie znalazł się też 1 robotnik niewykw., 1 rencista i 1 uczeń/student.
Czas pobytu	Urlop większości badanych (32 osoby z 47) trwał nie więcej niż 10 dni.
Zakwaterowanie:	16 respondentów zatrzymało się w agroturystyce/kwaterach prywatnych, 14 w ośrodku wypoczynkowym, 10 na kempingu/polu namiotowym/na jachcie, 5 w prywatnym domu letniskowym, 1 w pensjonacie/hotelu.
Związek z turystyką/ochroną środowiska	46 z 47 respondentów nie zadeklarowało w ankiecie związku z turystyką i/lub ochroną środowiska.

Ponadto:

Zachowania proekologiczne w gospodarstwie domowym (deklaracje <u>regularnych</u> zachowań)	• 41 z 47 (87%) respondentów deklaruje regularne stosowanie żarówek energooszczędnych • 45 z 47 badanych (96%) oszczędza wodę • Zdecydowana większość badanych (80%) wyłącza nieużywany sprzęt elektroniczny • 38 z 47 (81%) regularnie segreguje odpady • 37 z 47 (79%) na zakupy bierze własną torbę • 29 z 47 (62%) zużyte baterie wyrzuca do specjalnych pojemników • 7 z 47 (16%) kupuje ekologiczną żywność (28 z 45 -62% - robi to „od czasu do czasu”)
---	--

.....

**TURYSŒCI WYKAZUJĄCY
BRAK
ZAINTERESOWANIA PRZYRODĄ**

W skł ad **tej grupy** weszli respondenci, którzy jednocześnie¹⁷:

- ✓ Nie przywi azuj   adnego znaczenia do obecności szlaków przyrodniczych, ekotras w miejscu sp ędzania urlopu;
- ✓ Nie przywi azuj   adnego znaczenia do wypoczynku w miejscach o szczeg olnych walorach przyrodniczych;
- ✓ Nie mają wiedzy na temat obszarów Natura 2000¹⁸.

Grupa ta stanowi 4% (18 badanych) wszystkich respondentów.

Charakterystyka turystów niezainteresowanych przyrod 

Miejsce wypoczynku	Po 7 (z 18) osób z tej grupy wypoczywało w Dolinie Baryczy i na Pomorzu Gda�skim. 4 osoby na Mazurach.
Płeć	10 z 18 badanych to m�ężczy�ni, 8 kobiety.
Miejsce zamieszkania respondentów	Połowa respondentów (9 z 18) to mieszk�nscy największych miast (powy�żej 500 000 mieszk.) Respondenci to mieszk�nscy województwa dolnośląskiego (7 z 18 osób), mazowieckiego (3 osoby) , podlaskiego, �l�skiego i wielkopolskiego (po 2 osoby), lubuskiego i ��dzkiego (po 1 osobie).
Wykształcenie	11 z 18 badanych ma wykształcenie średnie lub pomaturalne, 6 z 18 wy�sze.
Wiek	Wi�kszo�� badanych to ludzie młodzi w wieku 20-34 lata (11 z 18 osób).
Grupa społeczno-zawodowa	W grupie tej mo�na wyr��ni� uczn�w i studentów (7 z 18 osób) i kadr� kierownic�/specjalistów (4 z 18 osób).

¹⁷ Osoby zaliczone do tej grupy jednocześnie odpowiadzia y w opisany sposób na następujące pytania kwestionariusza: pyt. nr 7 B i H, nr 8 i 10.

¹⁸ Nie potrafiły wskaza   adnego obszaru Natura 2000 oraz nie poda y poprawnej definicji.

Czas pobytu	Większość badanych (11 z 18) przyjechała na wypoczynek trwający nie dłużej niż tydzień . 4 osoby będą na urlopie dłużej niż dwa tygodnie.
Zakwaterowanie:	Większość badanych (12 z 18) zatrzymała się w gospodarstwach agroturystycznych/prywatnych kwaterach.
Związek z turystyką/ochroną środowiska	Żaden z respondentów nie zadeklarował w ankiecie związku z turystyką i/lub ochroną środowiska .

Ponadto:

Zachowania proekologiczne w gospodarstwie domowym (deklaracje <u>regularnych</u> zachowań)	• 5 z 18 respondentów deklaruje regularne stosowanie żarówek energooszczędnych • Połowa badanych oszczędza wodę • 7 z 18 badanych wyłącza nieużywany sprzęt elektroniczny • 4 z 18 regularnie segreguje odpady • 8 z 18 na zakupy bierze własną torbę • 4 z 18 zużyte baterie wyrzuca do specjalnych pojemników • 1 (z 18) badany regularnie kupuje ekologiczną żywność (3 robi to „od czasu do czasu”)
--	---

WNIOSKI

- Znajomi i rodzina są głównym źródłem informacji o walorach przyrodniczych miejsca wypoczynku. Na drugim miejscu znalazły się strony internetowe poświęcone danemu regionowi. Źródła „lokalne”, dostępne na miejscu wypoczynku, tj. tablice informacyjne czy miejsce zakwaterowania znalazły się dopiero na kolejnych miejscach, ze wskazaniem co 10 badanego.
- Małe znaczenie dla badanych miały informacje udostępniane lokalnie przez branżę turystyczną i samorządy, może to świadczyć o małej aktywności osób prowadzących obiekty noclegowe, jak również ubogiej, niedostosowanej do oczekiwań turysty, ofercie lokalnych punktów informacji turystycznej (lub o braku takich obiektów).
- Badani wybierając miejsce wypoczynku kierują się przede wszystkim piękną przyrodą oraz ciszą i spokojem danej okolicy. Na trzecim miejscu znalazł się sentyment do danego miejsca. Nieco mniej ważne są walory zdrowotne okolicy. Motywacje respondentów do wyboru miejsca wypoczynku różniły się w zależności od rejonu, w którym spędzali urlop. Jednak we wszystkich miejscach walory przyrodnicze okolicy były najczęściej wskazywaną odpowiedzią.
- Największe znaczenie dla respondentów ma wypoczynek w miejscach o szczególnych walorach przyrodniczych, gdzie znajdują się ścieżki przyrodnicze, możliwość aktywnego wypoczynku oraz okazje do poznawania lokalnych tradycji. Wymienione kwestie miały duże znaczenie dla największej grupy badanych, jednocześnie mały odsetek respondentów uznał je za niemające żadnego znaczenia.
- Badani turyści zdecydowanie częściej słyszeli o Naturze 2000 niż Europejczycy czy polscy gimnazjaliści, którzy wykazali większą niewiedzę w tym zakresie. Przy czym znajomość obszarów Natura 2000 wśród turystów ogranicza się jednak głównie do miejsca, w którym spędzają urlop, co może świadczyć o dobrej promocji tych obszarów w regionach. Warto zauważyć, że większość turystów którzy zetknęli się z pojęciem Natura 2000 potrafiła również wskazać trafną jego definicję.

→ Podobnie jak w przypadku informacji o walorach przyrodniczych, Źródłem wiedzy o Naturze 2000 s¸ dla badanych turyst¸w przede wszystkim media i Internet. Mało osób wskazało na „lokalne” informacje w miejscu pobytu: tablice informacyjne czy obiekt noclegowy. Zestawiaj¸c te informacje z poziomem znajomoœci obszar¸w Natura 2000 w okolicy i innych miejscach Polski moŸna wysnuć przypuszczenie o dobrej promocji region¸w, jednak przede wszystkim poprzez strony internetowe (poœwi¸cone regionowi, prowadzone przez samorz¸dy). BranŸa turystyczna wydaje si¸ w niewystarczaj¸cym stopniu doceniać wartoœć Natury 2000 jako atrakcyjnego „produktu turystycznego”, który moŸe przyci¸gać turyst¸w w dane regiony.

→ Respondenci doceniaj¸ obecnoœć Natury 2000 w miejscu, gdzie odpoczywaj¸. Istnienie obszar¸w Natura 2000 w okolicy dla co pi¸tego ankietowanego było jednym z waŸnych kryteri¸w wyboru tego miejsca na wypoczynek, a co trzecia osoba brała ten aspekt pod uwag¸ uznaj¸c, Ÿe obszar ten jest dodatkowym atutem.

→ TurysŸci pozytywnie oceniaj¸ obiekty noclegowe, w kt¸rych si¸ zatrzymali pod wzgl¸dem troski o œrodowisko. Istnienie grupy turyst¸w, kt¸rzy nie potrafili dokonać oceny (zwłaszcza takich miejsc jak kemping) lub dokonali oceny negatywnej moŸe œwiadczyć o braku znajomoœci kryteri¸w oceny i polityki informacyjnej w obiektach (turyœci nie wiedz¸ na co zwracać uwag¸, a w¸lasciciele obiekt¸w nie informuj¸ o proekologicznych dzia¸laniach). Jednak moŸe to równieŸ oznaczać, Ÿe na polskich polach kempingowych brakuje proekologicznych rozwi¸zañ i turyœci nie maj¸ moŸliwoœci praktykowania tego typu zachowañ.

→ TurysŸci z region¸w obj¸tych badaniem bardzo pozytywnie oceniaj¸ stan œrodowiska przyrodniczego w miejscu, w kt¸rym sp¸dzaj¸ urlop . Bardziej s¸ natomiast ostroŸni w ocenie zachowañ turyst¸w zauwaŸaj¸c ich zachowania przyczyniaj¸ce si¸ do degradacji przyrody w okolicy i znaczący wp¸yw tych zachowañ na stan œrodowiska przyrodniczego.

→ Ponad ¾ badanych uwaŸa, Ÿe utworzenie obszaru ochrony przyrody wp¸ynie pozytywnie na rozwój turystyki danego regionu, zwi¸kszaj¸c tym samym jego atrakcyjnoœć, a 5% ankietowanych jest zdania, Ÿe takie dzia¸lanie b¸dzie miało negatywny wp¸yw, hamuj¸c rozwój turystyki na danym obszarze. Pokazuje to, iŸ badani uznaj¸, iŸ istnienie tego typu obszaru jest atutem zwi¸kszaj¸cym atrakcyjnoœć danego terenu i moŸe on przyci¸gnąć wi¸ksza liczb¸ turyst¸w, przyczyniaj¸c si¸ tym samym do rozwoju danego regionu.

→ Przyroda jest zatem waŹna dla turystów, a Natura 2000 moŹe być sposobem na zaakcentowanie lokalnych walorów przyrodniczych, swoistą marką regionu, znakiem jakości w regionie.

→ Turyści szczególnie zainteresowani kwestiami przyrody (w grupie badanych) to przede wszystkim osoby starsze, w wieku powyŹej 50 lat, przebywające na emeryturze, częściej kobiety niŹ mężczyŹni. Natomiast osoby nie zainteresowane tą tematyką to przede wszystkim osoby młode (18-34 lata).

→ WraŹliwość na przyrodę w turystyce przekłada się równieŹ na codzienne zachowania badanych w gospodarstwach domowych: proekologiczni turyści troszczą się o środowisko takŹe na co dzieŹ, natomiast turyści nie zainteresowani przyrodą, w swoich domach nie przywiązujĄ wagi do dbałości o środowisko.

→ Turyści wypoczywajĄcy w badanych regionach rŹniĄ się międy sobĄ, zarówno pod względem statusu społeczno-ekonomicznego, jak i poglądów na temat środowiska i sposobów spędzania urlopu.

→ W Dolinie Baryczy urlop spędzajĄ przede wszystkim emeryci oraz uczniowie i studenci. W porównaniu z innymi regionami turyści wypoczywajĄcy w tym regionie cenili sobie przede wszystkim ciszę i spokój oraz atrakcyjne ceny, co zwiĄzane jest ze statusem społeczno-ekonomicznym badanych. Turyści wypoczywajĄcy w tym regionie sĄ najbardziej świadomi istnienia obszarów Natura 2000 w okolicy – słyŹała o nich prawie połowa badanych. Jednocześnie jest to region, w którym największy odsetek respondentów zadeklarował, Źe obecność obszarów Natura 2000 była dla nich waŹnym lub bardzo waŹnym kryterium wyboru miejsca wypoczynku.

→ Na terenie Pomorza GdaŹskiego odpoczywa sporo emerytów, ale równieŹ pracownicy wyŹszego szczebla: średni personel techniczny oraz przedstawiciele wolnych zawodów/specjaliści. Region ten ma największy odsetek turystów nastawionych na aktywne spędzanie urlopu, a takŹe zainteresowanych skorzystaniem z usług „przewodnika po przyrodzie”. Badani wypoczywajĄcy na Pomorzu GdaŹskim majĄ najmniejŹszą wiedzę o okolicznych obszarach Natura 2000 - wiedział o nich co piĄty badany.

→ Kraina Wielkich Jezior Mazurskich to region, gdzie urlop spędzają najlepiej wykształceni respondenci: ponad 1/3 z nich deklaruje ukończenie studiów. Struktura społeczno-zawodowa turystów z tego regionu znacznie różni się od pozostałych głównie ze względu na wykształcenie badanych. W porównaniu z pozostałymi regionami jest wśród nich więcej specjalistów/przedstawicieli wolnych zawodów i prywatnych przedsiębiorców. Region ten ma największy odsetek turystów dla których ważną motywacją do przyjazdu na urlop były walory przyrodnicze oraz życie towarzyskie i rozrywka. Turyści z tego regionu w najmniejszym stopniu brali pod uwagę obecność obszarów Natura 2000 podejmując decyzję o wyborze miejsca urlopu.